

BROJ 4
BILTEN SUDSKE PRAKSE
VRHOVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE
Sarajevo, oktobar – decembar 1986. godine

K R I V I Č N O P R A V O

Član 36. stav 2. KZ SFRJ

Za mogućnost izricanja novčane kazne kao sporedne zbog krivičnog djela učinjenog iz kristoljublja u smislu čl. 36. st. 2. KZ SFRJ nije bitno to da je namjera pribavljanja protivpravne imovinske koristi zakonsko obilježje krivičnog djela, već to, da je učinilac izvršenja krivičnog djela pribavio takvu korist.

Radi toga se ova kazna može izreći i zbog krivičnog djela prikrivanja iz čl. 165. KZ SRBiH, u slučaju kada je učinilac kupio televizor u boji po znatno nižoj cijeni od stvarne cijene od lica koje ga je pribavilo krivičnim djelom.

Član 68. KZ SFRJ i čl. 141. stav 4. ZKP

Ako je od okrivljenog protiv kog je pokrenut krivični postupak zbog krivičnog djela ugrožavanja javnog saobraćaja oduzeta vozačka dozvola, a on se nalazio na slobodi, to vrijeme (za koje je vozačka dozvola bila oduzeta), ima se u smislu čl. 141. stav 4. ZKP prilikom donošenja osuđujuće presude uračunati u izrečenu mjeru bezbjednosti zabrane upravljanja motornim vozilom iz čl. 68. KZ SFRJ.

(Vrhovni sud BiH, br. Kž. 643/86 od 13.11.1986. godine)

Krivični zakon SRBiH

Član 22. i 24. stav 1. KZ SRBiH

Okrivljeni vozač je pomagač, a ne saizvršilac u krivičnom djelu zloupotrebe položaja ili ovlaštenja iz čl. 226. stav 4. KZ SRBiH u slučaju kada nakon dogovora sa odgovornim licem iz oštećene organizacije udruženog rada u kojoj su zaposleni prodaju određenu količinu drvne građe trećem licu i dobiveni novac podijele, jer on s obzirom na poslove koje obavlja nema svojstvo odgovornog lica u smislu čl. 35. KZ SRBiH.

(Vrhovni sud BiH, br. Kž. 595/86 od 17. oktobra 1986. godine)

Član 148. KZ SRBiH

Time što je okrivljeni u namjeri pribavljanja imovinske koristi obio tuži automobil i demontirao ugrađeni kasetofon, izvršio je svršeno krivično djelo teške krađe iz čl. 148. stv 1. tačka 1. KZ SRBiH, a ne pokušaj tog djela, bez obzira što je intervencijom radnika milicije bio spriječen da iz automobila iznese taj kasetofon: Ovo stoga što je već samim odvajanjem kasetofona iz njegovog ležišta okrivljeni došao u pritežanje istog.

(Vrhovni sud BiH, br. Kvl-p. 95/86 od 22. oktobra 1986. godine)

Član 150. KZ SRBiH

Izvršilac koji upotrebom sile ili prijetnje da će neposredno napasti na život ili tijelo oduzme od drugog lica novac koji je prethodno izgubio pri kažnjivoj kocki sa tim licem ne čini krivično djelo razbojništva iz čl. 150. KZ SRBiH, jer ovaj novac nema karakter tuđe pokretne stvari.

Obrazloženje:

Prvostepenom presudom oglašen je krivim M.A. zbog krivičnog djela razbojništva iz člana 150. KZ SRBiH koje je izvršeno na način što je kritičnoj prilici upotrebom sile oduzeo od oštećene novac koga je neposredno prije toga izgubio pri kocki sa oštećenom.

Rješavajući o žalbi koju je okrivljeni podnio protiv te presude, Vrhovni sud BiH je stao na stanovište da u ovakvom ponašanju okrivljenog ne stoje obilježja krivičnog djela iz člana 150. KZ SRBiH, sa ovih razloga:

Najprije treba postaviti pitanje da li novac koga je okrivljeni u ovoj prilici oduzeo od oštećene ima karakter tuđe pokretne stvari. Ovo iz razloga što tuđa pokretna stva, koja se pojavljuje kao objekt ovog djela (jednako kao kod krivičnog djela krađe) mora biti "tuđa". Ona mora objektivno biti "tuđa" u momentu izvršenja radnje oduzimanja. Ako se pokaže da ona objektivno nije tuđa, nije od značaja šta je okrivljeni o tome mislio (ako je okrivljeni pogrešno držao da je novac konačno izgubio i da više nije njegov, tada bi se radilo o tzv. putativnom deliktu). Izraz "tuđa" znači da stvar nije u svojini izvršioca, već drugog lica (onog od koga se stvar oduzima ili nekog drugog, što je bez značaja). Činjenica da je okrivljeni isti ovaj novac, koji funkcioniše kao objekt radnje oduzimanja, prethodno izgubio pri kocki sa oštećenom, nameće pitanje da lije po ovakvom pravnom osnovu (ugovor o kocki) oštećena mogla steći pravo svojine na ovom novcu. To dalje znači da treba kao prethodno pitanje riješiti da li se radilo o dopuštenoj ili kažnjivoj kocki. IZ okolnosti koje su utvrđene u konkretnom slučaju (okrivljeni i oštećena se profesionalno bave kockanjem, idu za tim da obezbijede izvore prihoda na ovaj način, visina sume u koju su se u konkretnom slučaju kockali itd. može se zaključiti da predmetni ugovor o kocki ima suštinu kriminalnog čina (krivičnog djela kockanja, a ista bi situacija bila i kada bi se radilo o kockanju koje predstavlja prekršaj iz čl. 2. tačka 18. Zakona o javnom redu). Odatle pak slijedi da se radi o ništavom pravnom poslu (čl. 103. i 104. Zakona o obligacionim odnosima), a po takvom osnovu oštećena nije mogla steći pravo svojine na predmetnom novcu. Drugim riječima, u vrijeme oduzimanja ovog novca, objektivno uzevši, nije za okrivljenog taj novac bio "tuđi" u momentu oduzimanja, pa samim tim taj novac ne može funkcionisati kao objekt krivičnog djela razbojništva. Ne mijenja stvari okolnost što je sud u ovakvim slučajevima ovlašten (čl. 104. st. 2. Zakona o obligacionim odnosima) da odluči da novac pribavljen kažnjivom radnjom pripadne opštini na čijoj teritoriji oštećeni ima prebivalište. Ovo sa razloga što ovakva odluka ima konstitutivni karakter a za postojanje krivičnog djela razbojništva bitno je odrediti ko je vlasnik predmetnog novca u momentu kada je radnja oduzimanja izvršena. Iz ovih razloga u ponašanju okrivljenog ne postoji jedno bitno obilježje ovog krivičnog djela. To, ipak, ne znači da u ovakvom ponašanju ne mogu postojati obilježja kojeg drugog krivičnog djela (lake ili teške tjelesne povrede, prinude, pa čak i samovlašća.

(Vrhovni sud BiH, br. Kž. 948/86 od 11. decembra 1986. godine)

Član 182. KZ SRBiH

Za izvođenje zaključka da je vozač vozila na motorni pogon očigledno nesposoban za bezbjednu vožnju u smislu člana 182. KZ SRBiH, vužno je pored činjenice da je vozilom upravljao pod dejstvom alkohola ili drugih omamljujućih sredstava, utvrditi d asljed toga njegova vožnja bitno odstupa od uobičajenog kršenja saobraćajnih propisa (npr. krivudanje po kolovozu, prelazak na lijevu stranu kolovoza, kretanje po trotoaru, neočuvanje jasno vidljivih prepreka i sl).

(Vrhovni sud BiH, br. Kž. 18/86 od 26. juna 1986. godine)

Zakon o krivičnom postupku**Član 191. st. 2. tačk. 4. ZKP**

Protiv mlađeg maloljetnika ne može se odrediti ni produžiti pritvor po osnovu iz člana 191. stav 2

tačka 4. ZKP jer mu se ne može izreći kazna maloljetničkog zatvora kao krivična sankcija.
(*Vrhovni sud BiH, br. Kžm. 13/86 od 3.12.1986. godine*)

Član 353. ZKP

Okolnost da se okrivljeni u vrijeme izricanja presude kojom je osuđen na kaznu zatvora nalazi na izdržavanju kazne zatvora po ranijoj osudi, ne isključuje mogućnost određivanja ili produženja pritvora po nekom od osnova predviđenih u čl. 353. st. 1. i 2. ZKP.

(*Vrhovni sud BiH br. Kž. 801/86 od 23. septembra 1986. godine*)

Član 364. stav 1. tač. 3. ZKP

Ako sud, u slučaju obavezne odbrane održi glavni pretres na kojem je prisutan advokat koji je optuženom bio postavljen za branioca po službenoj dužnosti, bez prisustva advokata kojeg je optuženi odabrao za branioca i koji je dostavio punomoć sudu prije otvaranja glavnog pretresa, učinjena je bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 364. stav 1. tačka 3. ZKP, jer je glavni pretres održan bez lica čije je prisustvo po zakonu obavezno.

Obrazloženje:

Iz stanja u sisu proizlazi da je optuženi, kojem je bio postavljen advokat T.S. za branioca po službenoj dužnosti, prije otvaranja glavnog pretresa preda punomoć sudu o uzimanju za branioca advokata C.N. i istovremeno obavijestio sud da taj branilac ne može pristupiti na taj pretres zbog spriječenosti odbranom pred drugim sudom.

Prvostepeni sud je pogriješio time što je odbio da prekine ili odloži glavni pretres, pošto je prethodno ocijenio kao neosnovane razloge zbog kojih odabrani branilac nije pristupio na glavni pretres.

Ovo iz razloga jer je procesna situacija koja je nastala predajom punomoći sudu rgulisana odredbom čl. 72. st. 1. ZKP, kojom je propisano da će sud razriješiti branioca po službenoj dužnosti u slučaju kad optuženi uzme drugog branioca.

Iz pravilnog tumačenja ove odredbe slijedi da razjašnjavanje postavljenog branioca nastupa po zakonu ("razriješice se"), što znači da je rješenje kojeg je sud u toj situaciji dužan donijeti deklaratorno, tj. konstatuje se ono što je po zakonu nastupilo. Dakle, u času kada je optuženi predao punomoć sudu da je uzeo za branioca advokata C.N. prestala je važnost rješenja predsjednika suda kojim je advokat T.S. bio postavljen za branioca, a time je prestalo i njegovo ovlaštenje da na glavnom pretresu brani optuženog, pa je sud bio dužan da donese rješenje o razrješenju tog branioca i prekine ili odloži glavni pretres a ne da se upusti u ispitivanje osnovanosti razloga zbog kojih odabrani branilac nije došao na glavni pretres.

Kako se radi o krivičnom djelo razbojničke krađe iz čl. 149. KZ SRBiH, za koje je propisana kazna zatvora do 12. godina, optuženi je u smislu člana 70. stav 2.ZKP morao imati branioca na glavnom pretresu, a to je u konkretnom slučaju jedino mogao biti odabrani branilac advokat C.N. Pošto taj branilac nie prisustvovao na glavnom pretresu i premda je njegovo prisustvo po zakonu bilo obavezno, žalbom se osnovano ukazuje da je učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 354. stav 1. tačka 3. ZKP.

(*Vrhovni sud BiH, Kž. 843/85 od 30. jula 1986. godine*)

Član 364. st. 1. tač. 11. i 367. st. 1. ZKP

Nije učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz čl. 364. stav 1. tačka 11. ZKP (nema razloga o odlučnim činjenicama) u slučaju kada sud utvrđene olakšavajuće okolnosti (ranija

neosuđivanost i porodične prilike osuđenog) ocijeni kao osobito olakšavajuće okolnosti, i premda one po pravilnoj ocjeni nisu mogle biti tako vrednovane, i na osnovu toga optuženom izrekne blažu kaznu od propisane u smislu člana 42. tačka 2. i 43. KZ SFRJ, ako je u obrazloženju presude o tome naveo razloge.

U ovom slučaju radi se o povredi zakona u odnosu na odluku o kazni (čl. 367. stav 1. ZKP) jer utvrđene olakšavajuće okolnosti nisu omogućavale primjenu odredbi o ublažavanju kazne.

(Vrhovni sud BiH, br. Kvlz- 486/86 od 27.11.1986. godine)

Član 376. st. 1. i 364. st. 2. ZKP

Time što je propustio da prilikom ispitivanja presude po žalbi javnog tužioca izjavljenog zbog odluke o krivičnoj sankciji ocijeni navode odgovora osuđenog na tu žalbu, drugostepeni sud nije učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 364. stav 2. ZKP, jer taj propust nije uticao na pravilnost i zakonitost odluke u konkretnom slučaju.

Obrazloženje:

Prvostepenom presudom osuđena je oglašena krivom i izrečena joj je uslovna osuda zbog krivičnog djela pronevjere iz člana 227. stav 1. KZ SRBiH.

Povodom žalbe javnog tužioca zbog odluke o krivičnoj sankciji, drugostepeni sud je preinačio presudu i osuđenoj izrekao kaznu zatvora u trajanju od 5 mjeseci.

U zahtjevu za vanredno preispitivanje drugostepene presude, osuđena je navela da je drugostepeni sud učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 364. stav 2. ZKP, jer nije odlučio o njenom odgovoru na žalbu.

Zahtjev je neosnovan.

Prema odredbama čl. 376. stav 1. ZKP, drugostepeni sud ispituje presudu u onom dijelu u kojem se pobija žalbom, a po službenoj dužnosti uvijek ispituje da li postoje zakonom određene povrede materijalnog procesnog prava.

Iz toga proizilazi da su granice ispitivanja presude određene žalbom i zakonom, a ne i odgovorom na žalbu. Pored toga iz odredbi iz čl. 381. do 387. ZKP slijedi da drugostepeni sud odlučuje samo o žalbi a ne i odgovoru na žalbu.

Odgovor na žalbu po svojoj prirodi je specifično sredstvo čiji smisao je u tome da se protivnoj stranci (u konkretnom slučaju osuđenoj) omogući izjašnjavanje o navodima iz žalbe. Shodno tome, sadržaj odgovora na žalbu načelno gledano, nužno se kreće u granicama žalbenih navoda sa ciljem da se oni opovrgnu, podrže ili prikažu u drugačijem svjetlu.

Polazeći od toga da drugostepeni sud prilikom odlučivanja o žalbi zbog odluke o kazni može da uvažava samo činjenice i okolnosti utvrđene u prvostepenoj presudi, a imajući u vidu naprije analiziranu načelnu prirodu odgovor na žalbu, onda propuštanje suda da ocijeni odgovor na žalbu osuđene nije uticao na pravilnost i zakonitost drugostepene presude.

Iz tih razloga nije učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 364. stav 2. ZKP u žalbenom postupku.

(Vrhovni sud BiH, br. Kvlp. 72/86 od 8. oktobra 1986. godine)

PRIVREDNI PRESTUPI

Član 10. Zakona o privrednim prestupima

Poslovna jedinica osnovne organizacije udruženog rada nema svojstvo pravnog lica i kao takva ne može biti odgovorna za učinjenu povredu propisa o privrednom ili finansijskom poslovanju.

(Vrhovni sud BiH, br. Pkž. 218/86 od 13. oktobra 1986. godine)

Član 63. stav 1. tač. 4. i st. 2. Zakona o knjigovodstvu

Članovi popisne komisije odgovorni su za netačno izvršen popis sredstava i njihovih izvora neovisno o tome što nisu primili odluku o imenovanju u popisnu komisiju.

(Vrhovni sud BiH, br. Pkž. 184/86 od 21. oktobra 1986. godine)

Član 63. stav 1. tač. 4. i st. 2. Zakona o knjigovodstvu

Za netačn obavljen popis sredstava i izvora sredstava pored članova popisne komisije odgovoran je i njen predsjednik.

(Vrhovni sud BiH, br. Pkž. 872/86 od 20. marta 1986. godine)

Član 11. st. 1. tačl. 1. i st. 2. Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja dijelom društvenih sredstava za isplaćivanje određenih izdataka u 1983. godini

Organizacija udruženog rada i njeno odgovorno lice čine privredni prestup iz člana 11. stav 1. tačka 1. i stav 2. Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja dijelom društvenih sredstava za isplaćivanje određenih izdataka u 1983. godini neovisno o tome što je prekoračenje izdataka za službena putovanja posljedica poslovanja organizacije udruženog rada sa poslovnim partnerima iz cijele zemlje.

(Vrhovni sud BiH, br. Pkž. 230/86 od 3. jula 1986. godine)

PREKRŠAJNO PRAVO

Član 33. Zakona o prekršajima

Kada kažnjeni izvrši više istovjetnih prekršajnih radnji u kratkom vremenskom periodu, koristeći isti trajni odnos, zbog čega ove radnje predstavljaju jednu prirodnu cjelinu,, po svom sadržaju i po vremenskom kontinuitetu u kom su vršene i ako konstrukcija produženog prekršaja nije u suprotnosti sa razlozima kriminalne politike u takvim radnjama kažnjenog stiču se obilježja produženog prekršaja.

(Vrhovni sud BiH, br. Pvl. 65/86 od 29.9.1986. godine)

GRAĐANSKO PRAVO	OPŠTI DIO
------------------------	------------------

1.

Član 148., 186., 187. i 189. Zakona o prostornom uređenju**Član 34. Zakona o građevinskom zemljištu u društvenoj svojini**

Ovlašteno društveno pravno lice ne može zaključiti ugovor o troškovima uređenja zemljišta sa

bivšim vlasnikom koji nije realizovao prvenstveno pravo korištenja (građenja)
(*Vrhovni sud BiH, br. Gvl. 11/86 od 30 juna 1986. godine*)

2.

Član 48. i 98. Zakona o obligacionim odnosima

Član 55. i 103. Zakona o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju

Cijene prevoza označena u prevoznim listovima obavezuje stranke iz ugovora o prevzu robe u drumskom saobraćaju samo ako je upisana od strane radnika prevoznika ovlaštenog za zaključivanje ugovora o prevozu, a ne i samog vozača.

(*Vrhovni sud BiH, br. Pž. 282/86 od 6.11.1986. godine*)

3.

Član 73. i 24. Zakona o obligacionim odnosima

Član 11. Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija

Iako ugovor o zakupu poslovne prostorije nije bio izmijenjen u pogledu visine zakupnine, u zakonom propisanoj pismenoj formi, zakupac nema pravo da traži vraćanje vine plaćene zakupnine za period u kome je dobrovoljnim ispunjavanjem usmeno zaključenog ugovora, plaćao povećanu zakupninu, jer je u tom obimu ugovor konvalidiran.

(*Vrhovni sud BiH, br. Pž. 289/86 od 6.11.1986. godine*)

4.

Član 88. stav 1. i 95. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Prodavac – organizacija udruženog rada ne može zahtijevati veću cijenu od naznačene u pismenom ugovoru iako je cijenu u pismenom ugovoru upisalo neovlašteno lice, ukoliko je pismenim podneskom datim u toku glavne rasprave, a potpisanim po ovlaštenom organu, odobrio ovu radnju neovlaštenog lica.

(*Vrhovni sud BiH, br. Pž. 276/86 od 6.11.1986. godine*)

5.

Član 103. 104., i 170. stav. 1. Zakona o obligacionim odnosima

Radnik organizacije udruženog rada koji je protuzakonito izdao korisniku bančinog kredita lažne račune o kupovini robe, za koju je odobren kredit, nije obavezao organizaciju udruženog rada da korisniku kredita, umjesto isporuke robe, isplati određenu novčanu sumu (unovčavanje vrijednosnih papira), niti je organizacija udruženog rada dužna da korisniku kredita naknadi štetu, jer je njen radnik nije prouzrokovao “u radu ili u vezi sa radom” (član 170. st. 1. ZOO).

Pravni odnos između korisnika kredita i radnika organizacije udruženog rada s kojim je zaključio ništav ugovor, u slučaju da je ugovor djelimično ispunjen, razrješava se u skladu sa odredbama iz člana 104. ZOO.

(*Vrhovni sud BiH, br. Rev. 270/86 od 26. 9.1986. godine*)

6.

Član 242, 243. i 244. stav 1. Zakona o udruženom radu

Član 103. stav 1. i 105. stav 2. i 24. Zakona o obligacionim odnosima**Član 5. i 31. Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija**

Ništava ja klauzula u ugovoru zaključenom između opštine i organizacije udruženog rada o prenosu poslovne prostorije u osnovna sredstva organizacije, da organizacija udruženog rada, ne smije otkazati ugovor o zakupu zatečenom zakupcu, niti povisiti zakupninu, bez saglasnosti skupštine opštine.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 289/86 od 6.11.1986. godine)

7.

Član 105. Zakona o obligacionim odnosima**Član 69. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima**

Po pravilima imovinskog prava, sada po članu 69. ZOSPO-a, ništava je odredba ugovora kojom se dužnik obavezuje da će povjeriocu prenijeti u vlasništvo određenu nekretninu ako mu do ugovorenog roka ne vrati dug.

Iz obrazloženja:

Prilikom zaključenja ugovora o zajmu dužnik se obavezao da će predati “u vlasništvo i posjed” zemljišne parcele navedene u izreci prvostepene presude, ako do ugovorenog dana ne vrati pozajmljeni iznos. Dana 15.1.1978. godine stranke su sačinile i potpisale pismeno, nazvano priznanica, i ovom dogovoru.

Polazeći od sporazuma stranaka ovakvog sadržaja, nižestepeni sudovi su osnovano zaključili da je ništava ugovorna odredba o ustupanju prava vlasništva na navedenim nekretninama.

Ovom ugovornom odredbom, dužnik je obezbjeđivao ispunjenje ugovora o zajmu, pa se o dopuštenosti takvog ugovaranja mora suditi po pravilima koja se primjenjuju na ugovor o zalozi na nepokretnosti (hipoteka), iako formalno . pravno između stranaka nije zaključen ugovor o hipoteci (ne radi se o novaciji ugovora, niti sporazumu o davanju umjesto ispunjenja – datio in solutum).

Po pravilima imovinskog prava koja su se primjenjivala na osnovu člana 4. Zakona o nevažnosti pravnih propisa donijetih prije 6. aprila 1941. godine i za vrijeme neprijateljske okupacije, u vrijeme zaključenja ugovora između stranaka, ovakva ugovorna odredba (tzv. lex commissoria) nije bila dopuštena (§ 1371. OGZ-a).

Takva ugovorna klauzula nije dopuštena ni po odredbama Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima (“Službeni list SFRJ”, broj 6/80), koji je stupio na snagu 1.9.1980. godine. Po odredbi člana 69. ovog zakona, ništava je, između ostalog odredba ugovora o hipoteci kojom hipotekarni vjerovnik ugovora za sebe pravo da u slučaju neisplate duga namiri svoje potraživanje stjecajem prava vlasništva na založenu nekretninu (u izvjesnom broju primjeraka “Službenog lista SFRJ”, broj 6/80, greškom nije odštampan cjelovit tekst ovog člana ZOSPO, što kod stranaka izaziva zabunu).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 299/86 od 26.9.1986. godine)

8.

Član 9. Zakona o prometu nepokretnosti

Ugovor o prodaji nepokretnosti je pravno ništav, kada potpise ugovarača nije ovjerio nadležni organ, a stranke ga nisu dobrovoljno izvršile u cjelini ili u pretežnom dijelu, pa i u slučaju kada ga je potpisao sastavljač – advokat, u prisustvu još jednog lica koje se nije potpisalo na ugovoru, jer zakon traži potpise dva svjedoka koja su prisustvovala zaključenju ugovora, kao ekvivalent za ovjeru potpisa.

Iz obrazloženja:

Prema odredbama člana 9. stav 2. 3. i 4. Zakona o prometu nepokretnosti (“Službeni list SRBiH”, broj 38/78), u vezi sa članom 24. i 70. Zakona o obligacionim odnosima, za valjanost ugovora na osnovu koga se prenosi pravo svojine na nepokretnostima propisana je stoga zakonska forma, tako što ti ugovori moraju biti sačinjeni u pismenom obliku, a potpisi saugovarača ovjereni kod nadležnog suda. Ako potpisi ugovarača nisu ovjereni kod nadležnog suda, takvi pismeni ugovori zaključeni nakon 3.1.1979. godine, kao dana stupanja na snagu zakona o prometu nepokretnosti, će samo izuzetno proizvoditi pravno dejstvo i to pod uslovom da su stranke izvršile u cjelini, ili u pretežnom dijelu obaveze koje iz ugovora nastaju, ili ako je taj ugovor zaključen u prisustvu najmanje dva svjedoka koji su se na ugovoru potpisali.

Kako iz utvrđenog činjeničnog stanja proizlazi da potpisi stranaka na pismenoj ispravi ugovora od 15.6.1980. godine, nisu ovjereni kod nadležnog suda i da taj ugovor nisu potpisala dva svjedoka, te da tužioci kao kupci nisu ni u pretežnom dijelu ispunili svoju obavezu isplatom ugovorene kupoprodajne cijene, pravilan je zaključak iz nižestepenih presuda da takav ugovor, zbog neispunjenja zakonom propisane forme, ne proizvodi pravno dejstvo, zbog čega tužiocima ne pripada pravo da tužbom iz ove parnice zahtijevaju njegovo ispunjenje.

Okolnost da je supruga punomoćnika – advokata bila prisutna sačinjenju ugovora, ali ugovor nije potpisala, nije odlučna za drugačije presuđivanje.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 334/86 od 16.10.1986. godine)

9.

Član 104. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

Tuženom se može naložiti da preda opštini sumu novca koju je silom oduzeo tužiocu nakon što je izgubio u hazardnoj igri.

IZ obrazloženja:

Tuženi je 330.000 dinara prisvojio tužiocu na protivpravan način, tj. silom, s tim što je u tom iznosu bio uključen, i iznos od 30.000 dinara, koje je tužilac dobio od tuženog hazardnom igrom (zv. “munta”), pa je u izloženoj situaciji tuženi u svakom slučaju u obavezi da tužiocu vrati 300.000 dinara, a da ostatak od 30.000 dinara, u smislu člana 104. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima (“Službeni list SFRJ”, broj 29/78), preda opštini. Pri tome, treba imati u vidu da zakon o obligacionim odnosima ne reguliše u cjelini pravne odnose koji nastaju igrom ili opkladom. U tom pogledu postoji samo jedna odredba (član 297. stav 2.), iz koje proizlazi da se obaveze koje potiču iz igre ili opklade tretiraju kao naturalne obligacije, jer su svrstane zajedno sa obavezama koje su zastarjele, a norma se odnosi na ispunjenje takve obaveze od strane poslovno nesposobnog lica. Zato do donošenja republičkog Zakona o obligacionim odnosima, ili nekog drugog zakona kojim bi specijalno bio uređen pravni institut igre, treba primijeniti pravna pravila imovinskog prava. Prema OGZ-u svaka igra jeste vrsta opklade, a prava ustanovljena za opklade valjaju i za igre (paragraf 1272). OGZ dalje propisuje – “Zakoni politički određuju, kakve su igre zabranjene uopšte, ili nekoj klasi osoba, ili kako se imaju kazniti osobe koje igraju zabranjene igre, i njihovi zaklonjači” (takođe paragraf 1272). Pomenuto pravilo, osim dijela teksta: “ili nekoj klasi osoba”, nije u koliziji sa pravnim poretkom SFRJ, pa se i dalje može primjenjivati na

osnovu člana 4. Zakona o nevažnosti pravnih propisa donijetih do 6. aprila 1941. godine i za vrijeme neprijateljske okupacije (“Službeni list FNRJ”, broj 84/46).

Prilikom ocjenjivanja da li je naprijed opisana igra bila dopuštena ili ne, treba imati u vidu da Krivični zakon SRBiH inkriminiše, kao krivično djelo, samo kocku u vidu zanata, u članu 216. stav 1. s tim što, prema činjeničnom utvrđenju nižestepjenih sudova, u konkretnom slučaju ne bi postojala obilježja tog krivičnog djela. Međutim, odredbom čl. 2. st. 1. tač. 18. Zakona o javnom redu i miru (“Službeni list SRBiH”, broj 31/80), propisano je da prekršaj javnog reda i mira čini “ko igra hazardnu ili durgu sličnu igru tako da igra gubi društveno – zabavni karakter ili ko za to iznajmi odnosno ustupi prostorije”, dok je odredbom čl. 7. st. 1. tač. 4. citiranog zakona propisana kazna za takve prekršaje, a odredbom čl. 11. istog zakona propisano je da se za pomenuti prekršaj može izreći i zaštitna mjera “oduzimanja predmeta koji su upotrijebljeni ili su bili namijenjeni za izvršenje prekršaja ili koji su nastali izvršenjem prekršaja”. Stoga iz izloženog slijedi da je sa stanovišta našeg pravnog poretka hazardna igra nedopuštena i zbog toga propisana kao prekršaj. Zakon o obligacionim odnosima propisuje da su može odbiti, u cjelini ili djelimično, zahtjev nesavjesne strane za vraćanje onoga što je drugoj strani dala na osnovu ugovora koji je po svojoj sadržini ili cilju protivan ustavom utvrđenim načelima društvenog uređenja, prinudnim propisima ili moralu socijalističkog samoupravnog društva, a može odlučiti i da druga strana ono što je primila po osnovu zabranjenog ugovora preda opštini na čijoj teritoriji ima prebivalište (čl. 104. st. 2. ZOO). Prilikom dlučivanja o tome sud će voditi računa o savjesnosti jedne, odnosno, obje strane, o značaju društvenih interesa koji se ugrožavaju, kao i o moralnim shvatanjima društva (čl. 104. st. 3. ZOO). Lica koja učestvuju u hazardnoj igri znaju ili moraju znati, da postupaju protivno opisanoj zakonskoj zabrani. ovo utoliko prije što je zabrana hazardne igre u saglasnosti sa ustavnim načelom o sticanju dohotka na osnovu rada i sa moralnom normom socijalističkog samoupravnog društva.

Tužilac, naime, ne može tražiti da mu tuženi vrati sumu novca koju je on prisvojio na osnovu ništavog ugovora (u hazardnoj igri), jer za ovo nema pravni osnov. Prisvajanjem na temelju ništavog ugovora tužilac nije stekao pravo vlasništva na tu sumu novca, a ne može ni zahtijevati da mu je tuženi plati radi ispunjenja ugovora.

S druge strane, u saglasnosti je sa citiranom odredbom čl. 104. st. 3. Zakona o obligacionim odnosima odluka o obvezivanju tuženog da taj iznos (tj. 30.000 dinara) koji je silom oduzeo tužiocu, pošto ga je isti rpehodno prisvojio hazardnom igrom, preda opštini na čijem području ima prebivalište.

Kada bi se samo odbio zahtjev tužioca (pravilo “nemo auditor”) – tuženi bi zadržao novac koji je izgubio u zabranjenoj igri. Ovo ne bi bilo u skladu sa prinudnim propisima koji takvu igru inkriminišu kao prekršaj javnog reda i mira i propisuju sankciju oduzimanja predmeta koji su bili upotrijebljeni za izvršenje prekršaja ili su nastali izvršenjem prekršaja, s tim što je, na naprijed opisai način, u smislu čl. 12. st. 1. i 2. Zakona o parničnom postupku, postojanje navedenog prekršaja, kao prethodno pitanje utvrđeno radi donošenja presuda u ovome sporu.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 169/86 od 11. juna 1986. godine)

10.

Član 1071. Zakona o obligacionim odnosima

Kada zakon ovlašćuje banku da može prodati hartije od vrijednosti, ako korisnik ne vrati po dospelosti dobijeni kredit, (član 1071. Zakona o obligacionim odnosima), utoliko prije je dopuštena klauzula iz ugovora o oročavanju sredstava u stranoj valuti (uslov za zaključenje ugovora o kreditu) po kojoj je banka ovlašćena da “upotrijebi” oročena sredstva za izmirenje dospjelih neisplaćenih mjesečnih anuiteta po ugovoru o kreditu.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 159/86 od 24.7.1986.g.)

11.

Član 351. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima**Član 542. stav 1. Zakona o krivičnom postupku**

Zastara potraživanja naknade štete prouzrokovane neosnovanim lišenjem slobode teče od pravomoćnosti rješenja o obustavi krivičnog postupka, a ne od ukidanja pritvora.

(Vrhovni sud BiH, br. Gvl. 36/86 od 21.11.1986. godine)

12.

Član 374. i 376. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

Potraživanje naknade štete prouzrokovane povredom obaveze iz ugovora o prometu robe i usluga zaključenog između društveno – pravnih lica zastarijeva u roku od tri godine od nastanka štete.

U takvom slučaju ne primjenjuju se propisi o subjektivnom i objektivnom roku zastare deliktom prouzrokovane štete.

(Vrhovni sud BiH broj Pž. 258/86 od 13.10.1986. godine)

13.

Član 388. Zakona o obligacionim odnosima**Član 196. stav 2. i 3. Zakona o parničnom postupku**

Danom podnošenja tužbe protiv prvotuženog, prekida se zastara potraživanja i u odnosu na onog dužnika na koga je tužba proširena uz njegov pristanak.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 27/86 od 30.juna 1986. godine)

14.

Član 376. stav 3. i 377. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Kada je šteta prouzrokovana povredom ugovorne obaveze radnjom koja ima obilježja krivičnog djela za koje je radnik ugovorne stranke proglašen krivim, potraživanje naknade štete zastarijeva u roku iz člana 377. stav 1. zakona o obligacionim odnosima a ne u kraćem roku zastare ugovorne obaveze.

Iz obrazloženja:

Član 377. stav 1. ZOO se primjenjuje i kada je šteta prouzrokovana kršenjem ugovora, ali radnjom koja ima obilježja krivičnog djela i za koju je radnik odgovornog pravnog lica pravosnažnom presudom proglašen krivim, jer član 377. ZOO na izuzima potraživanja naknade štete, nastale povredom ugovorne obaveze, kako to čini odredba člana 376. stav 3. ZOO.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 404/85 od 30. maja 1986. godine)

STVARNO PRAVO

15.

Član 4. stav 1, 10. stav 1., 12. Zakona o svojini na dijelovima zgrada

Član 10. Zakona o obligacionim odnosima

Radijatori su priraštaj stana, a ne naprava za centralno grijanje, pa zbog toga samoupravna interesna zajednica stanovanja, osim ako nije drukčije ugovoreno, nije dužna da zamijeni dotrajale radijatore ugrađene u stan u svojini građana.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 525/86 od 12.12.1986. godine)

16.

Član 15. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima

Suvlasnika veže ugovor o zakupu nepokretnosti koji je zaključio drugi suvlasnik, ako ga je makar prećutno (neformalno) odobrio time što je primao prestacije zakupopromca, pa ne može tražiti da mu zakupoprimac naknadi štetu prouzrokovanu sječom stabala radi kultivisanja zemljišta, ako je ovaj za tu radnju imao izričito odobrenje suvlasnika s kojim je zaključio formalni ugovor uz njegovu prećutnu saglasnost.

(Vrhovni sud BiH, Rev. broj 248/86 od 1.8.1986. godine)

17.

lan 15. stav 6. zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima

Član 394. Zakona o obligacionim odnosima

U skladu sa načelom monetarnog nominalizma (čl. 394. ZOO) troškovi korištenja, upravljanja i održavanja stvari na koje postoji pravo suvlasništva, određuju se u novčanom iznosu u kome su učinjeni, a ne po cijenama na dan suđenja.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 177/86 od 24. jula 1986. godine)

18.

Pravila imovinskog prava o sticanju prava vlasništva

Pravo suvlasništva građevinskog objekta izgrađenog u porodičnoj zajednici utvrđuje se prema doprinosu članova porodične zajednice, osim ako nije drukčije ugovoreno.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 326/86 od 9.10.1986. godine)

19.

Pravila imovinskog prava o sticanju prava svojine.

Članovi porodične zajednice mogu ugovoriti da se porodična stambena zgrada izgradi, zajedničkim radom, odnosno doprinosom, u korist jednog člana.

(Vrhovni sud BiH, broj rev. 168/86 od 18., juna 1986. godine)

20.

Član 37. Zakona o osnovnim vlasničko – pravnim odnosima

Član 387. stav 1. i 370. stav 1. tač. 10. Carinskog zakona

Lice za čiji račun je učinilac carinskog prekršaja uvezao automobil lažnim prikazivanjem činjeni-

ca, da bi izbjegao plaćanje carinske obaveze, ne može uspješno isticati vlasnički zahtjev da mu savezna uprava carina vrati automobil, iako nije učestvovao u postupku carinskog prekršaja koji se vodio protiv učinioca prekršaja.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 163/86 od 30. juna 1986. godine)

21.

Član 10. Zakona o arondaciji

Arondacija predstavlja originaran prelaz zemljišta i zgrada u društvenu svojinu.

(Vrhovni sud BiH; broj Rev. 335/86 od 16. oktobra 1986. godine)

22.

Član 58. stav 1. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima

Oslobađajući rok od tri uzastopne godine nevršenja prava služnosti ne prekida se samo fizičkim vršenjem prava služnosti, već i zahtijevanjem pravne zaštite prava služnosti pred nadležnim sudom.

Iz obrazloženja:

Pravo, stvarne služnosti prestaje nevršenjem, ako se vlasnik poslužnog dobra protivi njenom vršenju, a vlasnik povlasnog dobra tri uzastopne godine nije vršio svoje pravo (član 58. stav 1. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima). Ovaj način prestanka prava stvarne služnosti, identično regulisan i pravilima imovinskog prava koja su se primjenjivala do stupanja na snagu ZOSPO (paragraf 1488 bivšeg OGZ), oslobađa vlasnika poslužnog dobra tereta služnosti, pošto svojim pasivnim držanjem vlasnik povlasnog dobra pokazuje da mu takvo pravo služnosti nije potrebno. Prestanak prava stvarne služnosti po ovom osnovu predstavlja dakle, svojevrsnu građansko – pravnu sankciju za pasivnog vlasnika povlasnog dobra.

Polazeći od navedenog karaktera instituta tzv. liberatorne uzukapije, mora se zaključiti da se oslobađajući rok od tri uzastopne godine nevršenja prava služnosti ne prekida samo fizičkim vršenjem prava služnosti, već i zahtijevanjem pravne zaštite toga prava pred nadležnim organom (shodno odredbi člana 388. Zakona o obligacionim odnosima, kod prekida zastarjelosti potraživanja).

Tuženi su odmah po zabrani vršenja prava služnosti 1979. godine ustali sa tužbom za smetanje posjeda i u ovom postupku istrajali, te izdejstvovali pravosnažno rješenje kojim je utvrđeno da ih je tužitelj smetao u posjedu prava služnosti, pa do zaključenja glavne rasprave u ovom postupku rok iz člana 58. stav 1. ZOSPO, nije tekao, jer su tuženi do tog momenta bili aktivni u odbrani svoga prava (traženje pravne zaštite prava stvarne služnosti izjednačava se sa njenim vršenjem). Prema tome,, u konkretnom slučaju vrijeme nevršenja služnosti puta teče od dana kada je doneseno rješenje o smetanju posjeda (od 28. oktobra 1981. godine), a do podnošenja tužbe u ovom predmetu – 5. januara 1983. godine nije proteklo tri godine.

(Vrhovni sud BiH, broj Gvl. 24/86 od 24. jula 1986. godine)

23.

Član 441. stav 1. Zakona o parničnom postupku

Član 24. stav 2, 25. stav 2. i 26. stav 1. i 3. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima

U posjedovnoj parnici u načelu se ne može tražiti da se ukloni građevinski objekat, pa se ne može usvojiti ni zahtjev za utvrđenje da je izvršen čin smetanja posjeda građenjem.

Zahtjev za uklanjanje naprave koja nema karakter građevinskog objekta, može se isticati i u parnici zbog smetanja posjeda.

Iz obrazloženja:

U posjedovnoj parnici, u principu, se ne može usvojiti tužbeni zahtjev za uklanjanje građevinskog objekta čijom izgradnjom je izvršen čin smetanja posjeda. Ovo zbog toga što sud u petitornoj parnici, pod određenim pretpostavkama “može odlučiti da se izgrađeni građevinski objekat ne poruši” iako je graditelj bio nesavjestan (član 25. stav 2. Zakona o osnovim svojinsko – pravnim odnosima), ili zato što je graditelj stekao pravo vlasništva građenjem na tuđem zemljištu (član 24. stav 2. i 26. stav 1. i 3. ZOSPO-a).

Tim prigovorima, međutim, ne može se odlučivati u parnici radi zaštite posjeda jer raspravljanje o tužbenom zahtjevu zbog smetanja posjeda se ograničava samo na pretresanje i dokazivanje činjenice posljednjeg stanja posjeda i nastalog smetanja: isključeno je pretresanje o pravu na posjed, o pravnom osnovu, savjesnosti ili nesavjesnosti i o zahtjevu za naknadu štete (član 441. stav 1. Zakona o parničnom postupku).

Zato, u slučaju kada se zaštita posjeda traži radi uklanjanja građevinskog objekta, čijom izgradnjom je izvršen čin smetanja posjeda, u principu se odbija tužbeni zahtjev, ne samo za uklanjanje građevinskog objekta, nego i za utvrđenje da je izvršen čin smetanja posjeda, jer takvo utvrđenje, bez kondemnatornog rješenja, čije donošenje traži tužilac, nema nikakvu svrhu.

Međutim, kada je s obzirom na utvrđeno činjenično stanje, očigledno da ne postoje razlozi koji bi tražili da se u petitornoj parnici odbije zahtjev za uspostavljanje prijašnjeg stanja posjeda, tada bi se mogla i u posesornoj parnici pružiti efikasna zaštita ukoliko su ispunjenje i ostale pretpostavke za usvajanje tužbenog zahtjeva.

Na osnovu utvrđenja da je tužitelj kao vlasnik i posjednik predmetne parcele odobrio tuženom da izvrši bušenje za vodu na ovoj parceli, da je tuženi počeo izvoditi radove protivno dogovoru u pogledu mjesta gdje će se izvršiti bušenje, da mu je tužitelj zabranio daljnje izvođenje radova, ali da je on pored zabrane završio započete radove, nižestepeni sudovi su zaključili da je tuženi navedenim radnjama omeo tužitelja u posljednjem faktičkom posjedu navedene nekretnine i naložili tuženom uspostavu ranijeg stanja posjeda.

Postavljanjem cijevi za odvođenje vode na tuđem zemljištu, bez pravnog osnova, ne može se steći pravo služnosti analognom primjenom odredaba iz člana 24. stav 2. i 26. stav 1. i 3. ZOSPO-a. Ne može se odbiti tužbeni zahtjev ni iz razloga navedenih u članu 25. stav 2. ZOSPO, ako je graditelj bio nesavjestan, jer takve naprave nemaju karakteristike građevinskog objekta u smislu odredaba iz člana 24-26 ZOSPO-a.

U konkretnom slučaju, s obzirom na vrstu objekta kojeg je tuženi izgradio na zemljištu tužitelja (bušotina manjih dimenzija iz koje idu dvije cijevi, a zatim pod pravim uglom skreću u dvorište tuženog), moguća je restitucija na način kako je to naloženo tuženom.

*(Vrhovni sud BiH, broj Gvl. 3/86 od 10. oktobra 1986. godine)
(Isto stanovište i u Gvl. 8/86 od 17. oktobra 1986. godine)*

Iz obrazloženja:

Gvl. 8/86 od 17. oktobra 1986. godine

Na osnovu utvrđenja da je tužitelj bio u posjedu prava služnosti pješačkom stazom preko kč.

231/6 KO Mlečva, a da je tuženi dana 1.5.1984. godine, na ovoj stazi bez građevinske dozvole, izgradio garažu od dasaka i na taj način onemogućio tužiocu da tim putem dođe do svojih gospodarskih objekata, nižestepeni sudovi su zaključili da je tuženi navedenim radnjama omeo tužioca u posljednjem faktičkom posjedu prava služnosti puta i naložili mu uspostavu ranijeg stanja posjeda rušenjem izgrađene garaže.

Opisana drvena baraka se ne smatra građevinskim objektom sa stanovišta odredaba iz člana 24-26 ZOSPO-a. To znači da se izgradnjom takve naprave ne može steći pravo vlasništva, ako bi bila izgrađena na zemljištu u svojini građana, niti se njenom izgradnjom proizvode bilo kakvi stvarno pravni učinci ako je izgrađena na građevinskom zemljištu u društvenoj svojini. Takvom napravom se ne može ugasiti ni pravo služnosti prolaza, koje je prostorno zauzeto njenom izgradnjom, kao u ovom slučaju. Ne postoje ni razlozi za odbijanje tužbenog zahtjeva navedeni u članu 25. stav 2. ZOSPO-a upravo zbog toga što takva naprava nema karakteristike građevinskog objekta.

U konkretnom slučaju s obzirom na vrstu objekta (radi se o garaži malih dimenzija izgrađenoj od dasaka) restitucija je moguća na način kako je to naloženo tuženom.

(Vrhovni sud BiH, broj Gvl. 8/86 od 17.10.1986. godine)

OBLIGACIONO PRAVO – OPŠTI DIO

24.

Član 22. stav 1. i 2. Zakona o obligacionim odnosima

Član 118. stav 1., 235. stav 1. i 438. stav 3,4. i 5. zakona o udruženom radu

Punovažni su ugovori o korištenju sredstava zajedničke potrošnje koje zaključi zastupnik organizacije udruženog rada, ukoliko u sudskom registru nisu upisana ograničenja njegovih ovlaštenja u pogledu raspolaganja ovim sredstvima.

Nije ipak punovažan ugovor o angažovanju ovih sredstava zaključen preko obima određenog odlukom zbora radnika, ako je punomoćniku druge ugovorne strane bilo poznato, odnosno moralo biti poznato, da se zastupnik prilikom zaključenja ugovora nije pridržavao odluke zbora radnika koji je po samoupravnom opštem aktu organizacije ovlašten da odluči o obimu upotrebe sredstava zajedničke potrošnje.

Iz obrazloženja:

Direktor tuženog bi mogao, pošto je u sudskom registru upisan kao zastupnik tuženog bez ograničenja, iz člana 438. stav 4. zakona o udruženom radu, punovažno zaključivati sa trećim licem u ime tuženog sve ugovore u okviru pravne sposobnosti tuženog (ovako treba shvatiti smisao člana 438. stav 3. u vezi sa članom 37. Zakona o udruženom radu), pa i ugovore o raspolaganju sredstvima zajedničke potrošnje u okviru odredbe člana 118. stav 1. ZUR-a. ne bi prema tome bili ništavi, u smislu člana 54. stav 1. zakona o obligacionim odnosima, ni ugovori kakav je sporni usmeni.

Kako u smislu člana 235. stav 1. ZUR-a sredstvima za zajedničku potrošnju upravljaju radnici osnovne organizacije na način utvrđen samoupravnim opštim aktom direktor tuženog bi kod zaključivanja ovakvih ugovora morao postupati u skladu sa odredbama člana 10.12. tačka 2. i 18. tačka 8. i 9. Pravilnika o korištenju sredstava zajedničke potrošnje tuženog i ugovore zaključivati u slučajevima kada zbog radnika u smislu člana 141. pomenutog Pravilnika, donese odluku o

pojedinačnoj upotrebi sredstava, angažujući sredstva u obimu koji odobri zbog radnika (član 22. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima).

Ostaju na snazi, međutim, i ugovori koje ovlašteni organ zaključi prekoračujući ovlaštenja iz samoupravnih opštih akata, osim ako je za to druga strana znala ili morala znati (član 22. stav 2. ZOO).

Iz iskaza saslušanih svjedoka, proizilazi da je punomoćnik morao znati da direktor tuženog, u času kada se s njim usmeno sporazumijevao o izvođenju radova na adaptaciji stana njegovog oca i izvođenju radova preko predračuna na svom stanu, nema ovlaštenja zbora radnika da zaključi u ime tuženog i ugovor kojim bi angažovao sredstva zajedničke potrošnje tuzenog preko iznosa od oko 350.000 dinara (govorio je da će se to srediti iduće godine, ali ne i da ovako ovlaštenje ima, ili da mu ono nije potrebno, a dodavao da će sam platiti razliku, ako ne dobije dopunska sredstva.

Prema tome, usmeni ugovor, koji bi, što se forme tiče, mogao biti punovažan, jer se radi o ugovoru o djelu, ne vezuje tuženog u smislu člana 22. stav 2. ZOO, budući da je punomoćnik tužioca znao, odnosno morao znati, da direktor tuženog ovakvim ugovaranjem postupa suprotno odredbama samoupravnog opšteg akta tuženog.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 144/86 od 25.9.1986. godine)

25.

Član 212. Zakona o obligacionim odnosima

Ne može se smatrati da je dužnik isti dug platio dva puta, kada povjerilac nije isto pravno lice.

Iz obrazloženja:

Iz nalaza vještaka proizilazi da je prednik tužioca, putem multilateralne kompenzacije 1975. godine, podmirio svoje obaveze prema nizu OOUR-a u sastavu RO "Energoinvest", a ne i nekih obaveza prema samom RO "Energoinvest". U parnici vođenoj pred Okružnim privrednim sudom u Beogradu 1976. godine, RO "Energoinvest" je protiv prednika tužioca utužio svoje samostalno potraživanje koje mu je pravosnažnom presudom i dosuđeno.

U ovakvoj situaciji, ne može se govoriti o dvostrukoj isplati istog duga, pa maka jednom i po osnovu izvršne isprave, u smislu člana 212. sada važećeg Zakona o obligacionim odnosima, pa ni o obavezi ranijeg RO "Energoinvest", da plati utuženu tražbinu po tom osnovu.

Nije od značaja ni da li je tužena vršila knjiženje po osnovu multilateralne kompenzacije u korist OOUR-a čije su tražbine na ovaj način podmirene, jer je prednik tužioca tražbien tih OOUR-a kroz kompenzaciju podmirio, a morao je u parnici pred Okružnim privrednim sudom u Beogradu dokazati da je na taj način prestalo i potraživanje RO "Energoinvest" prema njemu, o kome se u toj parnici vodio spor (to ne može dokazivati u ovoj parnici).

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 218/86 od 9. septembra 1986. godine)

26.

Član 270., 271. i 274. Zakona o obligacionim odnosima

Član 326. stav 1. Zakona o parničnom postupku

Nije nesrazmjerno visoka ugovorna kazna od po 100 dinara za svaki dan zadocnjenja u vraćanju stana (radi se o većem stanu, čije je vraćanje od posebnog interesa za organizaciju koja ga je ustupila tuženom na privremeno korištenje).

Povjerilac može tužbom zahtijevati samo dospjele iznose ugovorne kazne, a ne i plaćanje penala unaprijed, za svaki dan od dana presude do dana predaje stana.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 271/86 od 31.10.1986. godine)

27.

Član 274. Zakona o obligacionim odnosima

U slučaju kada je ugovorena zakupnina za poslovne prostorije u iznosu od 6.000 dinara mjesečno, nesrazmjerna je ugovorna kazna od 3.000 dinara za svaki dan zakašnjenja predaje predmeta zakupa, pa je povodom zahtjeva zakupnika, ugovorna kazna smanjena na primjereni iznos.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 181/86 od 16. jula 1986. godine)

28.

Član 277. stav 2. 324. stav 1. i 325. stav 1.

Zakona o obligacionim odnosima

Neopravdanim zaračunavanjem dijela cijene u okončanoj situaciji, izvođač radova nije spriječio naručioca radova da na vrijeme plati neosporeni dio cijene, pa ima pravo na zatezne kamate na taj dio cijene od dana kada je, saglasno ugovoru o građenju, naručilac morao isplatiti okončanu situaciju.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 171/86 od 7.8.1986. godine)

29.

Član 307. Zakona o obligacionim odnosima

Presudom kojom se prodavac obavezuje da kupcu preda predmet prodaje ne može se usvojiti alternativni zahtjev da mu naknadi štetu u određenom novačnom iznosu, ukoliko ne ispuni ugovor.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 271/86 od 21.8.1986. godine)

30.

Opšta uzansa za promet robom broj 55

Prodavac ne može tražiti raskid ili izmjenu ugovora o prodaji granulata zaključenog u decembru 1973. godine pozivajući se na naglo povećanje cijena i nestašicu sirovina za proizvodnju granulata (naftnih derivata), jer je u času zaključenja ugovora mogao predvidjeti nastupanje ovih okolnosti izazvanih bliskoistočnim ratom u oktobru 1973. godine.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 34/85 od 10.10.1986. godine)

31.

Članovi 255., 257. i 264. Zakona o udruženom radu

Za obaveze osnovne organizacije udruženog rada koja se transformisala u više osnovnih organizacija, solidarno odgovaraju sve nove osnovne organizacije, bez obzira što su sporazumom o udruživanju u radnu organizaciju predvidjele supsidijarnu odgovornost za obaveze osnovnih organizacija i nezavisno od činjenice da obaveza, po njihovom internom sporazumu, tereti samo jednu od njih.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 304/86 od 27.11.1986. godine)

32.

Član 516. Zakona o obligacionim odnosima**Član 6. i 7. Zakona o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava**

Korisnici društvenih sredstava mogu ugovoriti kraći rok plaćanja od 15 dana iz zakona o obezbjeđivanju plaćanja..., a mogu ugovoriti i duži rok, ako je tražbina obezbijedena, ali ne duži od roka dospijeca, za plaćanje vrijednosnih papira kojima je tražbina obezbijedena.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 226/86 od 9.9.1986. godine)

OBLIGACIONO PRAVO – OBAVEZE IZ UGOVORA

33.

Član 99. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

Kupac koji je uz saglasnost bivšeg vlasnika ušao u posjed neizgrađenog građevinskog zemljišta do deposediranja, koje se izvjesno očekivalo radi proširenja ulice, ima položaj prekariste i obavezu vraćanja zemljišta prodavcu ako zbog kasnije promjene regulacionog plana to zemljište nije više namijenjeno za proširenje ulice.

(Vrhovni sud BiH, broj rev. 574/85 od 27.2.1986. godine)

34.

Član 472. Zakona o obligacionim odnosima

Ako ugovorom nije određeno mjesto ispunjenja, a potrebno je izvršiti prevoz stvari, smatra se da je prodavac predao stvari kupcu, uručenjem stvari prevozniku ili špediteru.

U slučaju propasti stvari u toku prevoza, kupac mož tražiti naknadu od prevoznika, odnosno špeditera, a prodavcu duguje cijenu kupljenih stvari.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 259/86 od 13.10.1986. godine)

35.

Član 34. tačka 1. Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija

Kada zakupoprimac poslovne prostorije, suprotno izričitoj zabrani iz ugovora o zakupu da ne vrši nikakve prepravke prostorije, probije pregradni zid i prostoriju spoji sa susjednom koja pripada drugom vlasniku, zakupodavac je ovlašten da "jednostavno odustane" od ugovora o zakupu.

Tužba za ispražnjenje prostorije predstavlja opomenu iz člana 34. tačka 1. Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija SRBiH i zahtjev se može usvojiti ako zakupoprimac u primjermom roku po prijemu tužbe, prostoriju ne dovede u prvobitno stanje.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 51/86 od 30.7.1986. godine)

36.

Član 585. stav 5. Zakona o obligacionim odnosima

Zakupoprimac koji je bez saglasnosti zakupodavca modernizovao poslovne prostorije i adaptirao

za poslovnu djelatnost (postastičarnica), ukoliko nije drukčije ugovoreno, ima pravo “odnijeti dodatke koje je učinio na stvari, ako se mogu odvojiti bez oštećenja ali ih zakupodavac može zadržati, ako mu naknadi njihovu vrijednost u vrijeme vraćanja”).

Iz obrazloženja:

Iz činjeničnih utvrđenja nižestepeni sudovi, slijedi da je otac tužiteljice dana 29.6.1966. godine zaključio ugovor o zakupu poslovnog objekta, da ga je adaptirao kako bi mu poslužio za obavljanje stastičarske djelatnosti, kao i da su adaptacioni radovi koštali 78.350,40 dinara, o čega je 33.113,60 dinara utrošio na modernizaciju i adaptaciju lokala, 35.100 dinara na izgradnju radionice, 3.120 dinara za izgradnju WC-a, 5.865 dinara na izgradnju betonskog platoa. Tužena je raskinula zakupni odnos sa tužiteljicom, te poslovni objekat prodala trećem licu.

Tužiteljica zahtijeva da sud obaveže tuženu da joj plati naknadu za korisna ulaganja, koja je za svog života u zakupljeni objekat učinio tužiteljčin otac, kao zakupoprimac, čime je po tužiteljčinom mišljenju, povećana vrijednost poslovnog objekta tužene.

U opisanoj situaciji o tužbenom zahtjevu je valjalo odlučiti polazeći od odredbe člana 38. tada važećeg Zakona o poslovnim zgradama i prostorijama prečišćeni tekst objavljen u “Službenom listu SFRJ”, br. 43/65 i 57/65) koji se, poslije 31.12.1971. godine u SRBiH primjenjivao na temelju Ustavnog zakona o provođenju ustavnih amandmana sve do 20.12.1977. godine, kada je stupio na snagu Zakon o zakupu poslovnih zgrada i prostorija, (“Službeni list SRBiH”, broj 33/77), koji o tome u članu 23. sadrži identičnu odredbu).

Polazeći od citirane zakonske odredbe, prema kojoj zakupoprimac nema pravo bez odobrenja zakupodavca vršiti prepravke poslovne prostorije, u postupku pred prvostepenim sudom bilo je nužno utvrditi da li je takvo odobrenje otac tužiteljice dobio od tužene. Također je nužno ukazati da, prema odredb i člana 585. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima (“službeni list SFRJ”, broj 29/78), ako je za vrijeme zakupa zakupoprimac izvršio kakve promjene na stvari, dužan je vratiti u stanje u kome je bila kad mu je predata u zakup kao i da u smislu stava četvrtog iste zakonske odredbe – on može odnijeti dodatke koje je učinio na stvari ako se mogu odvojiti bez njenog oštećenja, ali ih zakupodavac može zadržati ako mu naknadi njihovu vrijednost u vrijeme vraćanja.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 108/86 od 13. maja 1986. godine)

37.

Član 633. Zakona o obligacionim odnosima

Naručilac radova je obavezan da plati cijenu naknadnih radova, čije je izvođenje pismenim nalogom, zabilježenim u građevinskom dnevniku, zahtijevao nadzorni organ, ako je ugovorom o građenju predviđeno ovakvo ovlaštenje nadzornog organa.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 278/86 od 6.11.1986. godine)

38.

Član 774. i 781. st. 1. Zakona o obligacionim odnosima

Komisionar odgovara solidarno sa svojim saugovaračem za ispunjenje obaveze komintentu samo ako je posebno jamčio da će saugovarač ispuniti svoju obavezu (delkredere), ali komisionar odgovara komintentu za štetu ako je prodao robu licu za čiju je prezaduženost znao ili je mogao znati.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 128/86 od 30.4.1986. godine)

39.

Pravila imovinskog prava (ortračka izgradnja)

Ortak se ne može pozvati na veći doprinos, ako osnov za utvrđenje većeg suvlasničkog ili etažnog dijela neo što mu po ugovoru pripada, već je to osnov za obligacioni zahtjev plaćanja odgovarajućeg iznosa za njegovo učešće preko ugovorene obaveze.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 180/86 od 16.7.1986. godine)

OBLIGACIONO PRAVO - OBAVEZE IZ OSNOVA
PROUZROKOVANJA ŠTETE

40.

Član 154. Zakona o obligacionim odnosima

Tužilac (organizacija udruženog rada) koji je donio nezakonitu odluku o prestanku rada radnika zbog penzionisanja prije priznavanja dokupa staža za prijevremeno penzionisanje, nema pravo da traži naknadu štete od SIZ-a penzijsko – invalidskog osiguranja u iznosu koji je isplatio radnicima na ime izgubljenog ličnog dohotka za vrijeme od donošenja odluke o prestanku rada do donošenja rješenja o penzionisanju.

Iz obrazloženja:

Tužilac je donio rješenje o prestanku radnog odnosa svojih radnika za koje je podnio zahtjev za dokup penzijskog staža i prijevremeno penzionisanje, prije donošenja konačnog rješenja o dokupu staža i utvrđivanju prava na prijevremenu penziju. U ovoj parnici tužilac traži regres isplaćene naknade ličnog dohotka radnicima od prestanka radnog odnosa do penzionisanja.

Između propusta tužene da u roku od 60 dana odluči o zahtjevu tužioca za dokup staža i prijevremeno penzionisanje četvorice radnika i štete koju je pretrpio tužilac, nema pravno – relevantne uzročne veze, kako pravilno nalazi prvostepeni sud. Tužilac nije smio donijeti odluku o prestanku rada ovoj četvorici radnika prije nego što tužena konačnim rješenjem ne odluči povoljno o tužiočevom zahtjevu, da bi tek potom, primjenom člana 216 stav 1. tačka 3. zakona o udruženom radu, utvrdio da im prestaje rad po sili zakona. Kako je, tužilac, međutim donio odluku o prestanku rada ne čekajući rješenje tužene, svojim postupkom je prouzrokovao svu štetu koja se sastoji od isplaćene naknade ličnog dohotka četvorici radnika za period od dana prestanka rada do dana penzionisanja.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 251/86 od 6.11.1986. godine)

41.

Član 154. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima
-uzročna veza-

Dužnik u izvršnom postupku nije odgovoran za štetu koju je pretrpilo treće lice angažovanjem kamiona za prevoz drvne građe koja je trebala biti zaplijenjena na radilištu dužnika, a nije nađena, ako nije ovlaštenu organ dužnika tom licu obećao da će mu građu toga dana predati.

Iz obrazloženja:

Iz isprava u spisu i navoda parničnik stranaka, utvrđeno je da je u 1982. godini kod optšinskog

suda vođen izvršni postupak protiv tuženog, po prijedlogu povjerioca “Šipad komerc” OOUR Veleprodaja građevinskog materijala, radi isporuke 7.007 m3 oblovine određenog kvaliteta, i da je tužilac, bez ikakvog prethodnog dogovora sa tuženim, a navodno po dogovoru sa sudijom opštinskog suda, dana 22.7.1982. godine uputio 4. kamiona radi prevoza drvne građe koja je toga dana na šumskim radilištima tuženog trebala biti zaplijenjena u korist povjerioca (tužilac tvrdi da je njemu ta građa trebala biti isporučena, kao kupcu, po dogovoru sa povjericem). Do pljenidbe, međutim, nije došlo, jer na radilištu tuženog nije nađena građa odgovarajućeg kvaliteta.

Kod ovakvih okolnosti opravdan je zaključak prvostepenog suda da tuženi nije odgovoran za štetu, jer nije skrivljeno postupao u odnosu na tužioca.

Nepotrebno je saslušavati svjedoke predložene u žalbi na okolnost da su sudija i izvršni organ opštinskog suda pozvali tužioca da uputi 4 kamiona radi prevoza drvne građe na dan 22.7.1982. godine, jer i kada bi se ta činjenica utvrdila, ne bi uticala na pravilnost presuđenja. Tužilac, naime, ne tvrdi, niti u tom pravcu nudi dokaze, da su sudija i radnik opštinskog suda ovako postupili po prethodnom dogovoru sa ovlaštenim organom tuženog, te da je tuženi zlonamjerno onemogućio provođenje prenidbe iako je bio svjestan da će tužilac uputiti 4 kamiona radi prevoza zaprijenjene građe.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 301/86 od 27.11.1986. godine)

42.

Članovi 154. stav 1. i 155. Zakona o obligacionim odnosima

Prestaje obaveza štetnika na naknadu štete pričinjene zajednici penzijskog i invalidskog osiguranja isplatom invalidske penzije sa doprinosima, onoga časa kada bi povrijeđenom osiguraniku zajednice po redovnom toku stvari, da nije bilo povrede, prestao radni odnos po sili zakona, zbog ispunjavanja uslova za penzionisanje (član 99. Zakona o radnim odnosima SRBiH).

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 297/86 od 27.11.1986. godine)

43.

Član 154. Zakona o obligacionim odnosima

Član 4. i 5. Zakona o osnovnim svojinsko pravnim odnosima

Član 174. Zakona o vodama

Lice koje je prokopavanjem kanala radi razvođenja vode sa izvora preko svog zemljišta izazvalo poplavu na susjednom zemljištu, odgovara za štetu koju na taj način prouzrokuju susjedu.

(Vrhovni sud BiH, broj rev. 284/85 od 26.2.1986. godine)

44.

Član 170. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Organizacija udruženog rada odgovara za štetu koju je pretrpio oštećeni kliznućem na nečistom hodniku u njenim poslovnim prostorijama.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 192/86 od 16.7.1986. godine)

45.

Član 185. i 207. Zakona o obligacionim odnosima

Član 65. Zakona o prostornom uređenju

Izvođač građevinskih radova je dužan da odmah po završetku radova revitalizira oštećeno zemljište ili da njegovom vlasniku, odnosno nosiocu prava raspolaganja, plati odgovarajuću naknadu ukoliko je on o svom trošku izvršio revitalizaciju u skladu sa zakonom.

(Vrhovni sud BiH, broj rev. 33/86 od 10.11.1986. godine)

46.

Članovi 154., 155. i 192. Zakona o obligacionim odnosima

Članovi 41. i 42. Zakona o putevima

Zajednica za puteve odgovara za štetu prouzrokovanu naletom motornog ovzila na kamen koji se odronio sa kosine pored puta kojim zajednica upravlja, jer je propustila da postavljenjem zaštitne mreže na kosini, ovakav događaj spriječi.

Oštećeni vlasnik vozila ima pravo samo na naknadu dijela štete, ako je mogao izbjeći udar da je vožnju prilagodio uslovima puta i vremenskim uslovima.

(Vrhovni sud BiH broj Rev. 297/ 86 od 10.10.1986. godine)

47.

Član 190. Zakona o obligacionim odnosima

Naknada štete za uništeno motorno vozilo vlasništvo državljanina SFRJ na privremenom radu u inostranstvu, ako se štetni događaj desio na području SFJ, utvrđuje se po kriterijima iz člana 190. Zakona o obligacionim odnosima, kao da se štetne posljedice otklanjaju u SFRJ.

Iz obrazloženja:

Licu koje pretrpi totalnu štetu na motornom vozilu u saobraćajnoj nezgodi, pripada pravo na naknadu štete u visini vrijednosti motornog vozila na dan donošenja prvostepene presude, utvrđenoj prema stanju tog vozila u vrijeme prouzrokovanja štetnog događaja (cijena novog vozila, umanjenje za procenat amortizacije), jer se samo na taj način oštećeni može dovesti u materijalnu situaciju u kojoj bi se nalazio da nije bilo štetnog događaja (član 190. Zakona o obligacionim odnosima).

Okolnost da se oštećeni državljanin SFRJ nalazi na privremenom radu u SR Njemačkoj, gdje se prema navodima tuženog, pod povoljnijim uvjetima može nabaviti rabljeno motorno vozilo, ne može imati uticaja na zakonitost pobijane presude, jer prema odredbi člana 136. stav 2. zakona o deviznom poslovanju ("Službeni list SFRJ", broj 66/85), zajednica osiguranja isplaćuje štete domaćim licima u dinarima (domaćim licima u smislu člana 17. stav 1. navedenog zakona smatraju se, pored ostalog, i fizička lica sa prebivalištem u Jugoslaviji, a to su i građani SFRJ koji se nalaze na privremenom radu u SR Njemačkoj, odnosno na privremenom radu van naše zemlje). Građanima SFRJ na privremenom radu u inostranstvu ograničen je transfer deviza i dinara iz Jugoslavije (član 80. Zakona o deviznom poslovanju).

Pošto se prema izloženom radnici – državljani SFRJ, koji se nalaze na privremenom radu u inostranstvu, smatraju domaćim licima, kojima se naknada pričinjene štete dosuđuje u dinarima bez mogućnosti transfera primljene novčane naknade u mjesto boravišta, ovaj sud anlaži da su nižestepeni sudovi pravilno primijenili materijalno pravo kada su visinu naknade totalne štete pričinjene na motornom vozilu tužitelja utvrdili po kriterijima iz člana 190. zakona o

obligacionim odnosima, ako da se štetne posljedice otklanjaju u SFRJ, a ne po kriterijima koji se primjenjuju u mjestu registracije motornog vozila, za koje pledira revident.

Pri tome valja naglasiti da oštećeni nije dužan da nabavi rabljeno motorno vozilo na inostranom tržištu, da bi time olakšavao situaciju šetnika, nego je šetnik dužan da oštećenom naknadi štetu u visini vrijednosti novog motornog vozila, prema cijeni u vrijeme presuđenja, umanjenoj za procenat amortizacije i time omogućiti nabavku drugog motornog vozila iste kvalitete uz razliku u cijeni koja tereti oštećenog, nastalu usljed amortizacije uništenog motornog vozila.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 473/85 od 12. juna 1986. godine. i Rev. 494/85 od 17.10.1986. godine)

48.

Član 195. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

Oštećeni ne može tražiti naknadu štete zbog gubitka ličnog dohotka kao posljedice kasnijeg zaposlenja usljed gubitka školske godine prije nego što bi po redovnom toku stvari, da nije pretrpio tjelesne povrede, zasnovao rdni odnos.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 424/86 od 28.11.1986. godine)

49.

Član 194. i 196. Zakona o obligacionim odnosima

Član 190. i 191 Zakona o parničnom postupku

Zahtjev za aknadu štete u vidu rente zbog izgubljenog izdržavanja, koja se može dosuditi najviše do visine iznosa što bi oštećeni dobivao od poginulog da je ostao u životu, pod određenim procesnim pretpostavkama može se povećavati do zaključenja glavne rasprave, kao što se može do tog stadija psotupka povećavati i zahtjev z aisplatu naknade po tom osnovu u jednom iznosu za protekli period (član 190. 191 ZPP), ali se dosuđena renta može mijenjati samo od podnošenja tužbe.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 188/86 od 16.7.1986. godine)

50.

Član 155. i 195. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Član 264. i 273. Porodičnog zakona

Oštećeni ima pravo da traži naknadu štete u visini opravdanih troškova prouzrokovanih time što ga je njegov bračni drug posjećivao u bolnici gdje se liječio zbog tjelesne povrede prouzrokovane protivpravnom radnjom, ako nije oborena logična pretpostavka da su učinjeni iz zajedničke imovine.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 167/86 od 11.6.1986. godine)

51.

Član 200. Zakona o obligacionim odnosima

Član 223. Zakona o parničnom postupku

Pri utvrđivanju pravične novčane naknade za pretrpljene duševne bolove zbog smanjenja životne aktivnosti, sud samo uzima u obzir naknadu za tjelesno oštećenje, na koju oštećeni ima pravo po

propisima o invalidskom osiguranju, pa na osnovu svih okolnosti slučaja po slobodnoj ocjeni utvrđuje u kojoj mjeri naknada za tjelesno oštećenje utiče na visinu novčane naknade bez aovaj vid nematerijalne štete, a ne vrši njeno računanje kapitaliziranjem iznosa naknade za tjelesno oštećenje i odbijanjem toga iznosa od utvrđene pravične naknade.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 245/86 od 30.7.1986. godine)

52.

Član 200. Zakona o obligacionim odnosima

Pojam nagrađenosti iz čl. 200 ZOO obuhvata i šepavost kao posljedicu tjelesne povrede, a to je osnov za dosuđenje pravične naknade nematerijalne štete ako je šepavost tako upadljiva da, s obzirom na dob i pol oštećenog, izaziva sažaljenje ili slične negativne reakcije okoline zbog čega oštećeni trpi duševne patnje.

(Vrhovni sud BiH, broj rev. 167/86 od 11.6.1986. godine)

53.

Član 202. Zakona o obligacionim odnosima

Punoljetno lice (djevojka) koja lažnim obećanjem braka stupi u vanbračnu zajednicu nema pravo na pravičnu novčanu naknadu zbog pretrpljenih duševnih bolova.

Iz obrazloženja:

Tužiteljica je u vrijeme stupanja u intimne odnose sa tuženim bila punoljetna (imala je 21 godinu). Svojevoljno je pristala na održavanje takvih odnosa, kao i na prekid trudnoće.

Kako tužiteljica pri svemu tome čak ni u reviziji ne tvrdi da je u postupanju tuženog bilo elemenata kažnjive obljube u smislu odredbe člana 200. Zakona o obligacionim odnosima, nižestepeni sudovi su i po ocjeni ovog revizijskog suda pravilnom primjenom tog zakonskog propisa sa osnovnom zaključili da se takvo postupanje ne može okarakterisati kao protivpravna deliktna radnja iz koje bi proizlazila tuženikova obaveza naknađenja nematerijalne štete.

Naime, tužiteljica je u toku prvostepenog postupka, što je ponovila u žalbi i u reviziji, osnovanost svog tužbenog zahtjeva zasnivala jedino na tvrdnji da je lažnim obećanjem braka od strane tuženog bila navedena na to da sa njim stupi u intimne odnose, što se ni po ocjeni ovog suda ne može smatrati kažnjivom obljubom u smislu citirane odredbe iz člana 202. Zakona o obligacionim odnosima.

Naime, prema citiranom zakonskom propisu pravo na naknadu nematerijalne štete ima lice koje je prevarom, prinudom, ili zloupotrebom nekog odnosa podređenosti ili zavisnosti navedeno na kažnjivu obljbu.

Pošto prema odredbama Krivičnog zakona SRBiH stupanje u intimne odnose sa punoljetnim licem uz njegov pristanak, pa makar i uz lažno obećanje braka, ne predstavlja kažnjivu radnju obljube, to su nižestepeni sudovi pravilno primijenili Zakona kada su odbili tužbeni zahtjev.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 322/86 od 9.10.1986. godine)

OBLIGACIONO PRAVO – ZAKONSKE OBAVEZE

54.

Član 279. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

Tužilac može do zaključenja glavne rasprave preinačiti tužbu povećanjem stope zatezne kamate na iznos glavnog potraživanja koje se sastoji od obračunatih zatezних kamata ili ugovornih kamata dospjelih do podnošenja tužbe, sa djelovanjem povećane stope od dana podnošenja tužbe, a ne samo od dana preinačenja.

IZ obrazloženja:

Tuženi pogrešno shvata odredbu člana 279. stav 2. ZOO. Pravi smisao ove odredbe je da na dospjele kamate ne teče kamata sve dok se sudu ne postavi zahtjev za njihovo plaćanje, a od tog časa, teku zatezne kamate (procesne) kamate, po stopi propisanoj odlukom SIV-a o visini stope zatezne kamate (ako se radi o potraživanju dospjelih zatezних kamata na novčana potraživanja iz ugovora u privredi), bez obzira kada će u toku parnice biti istaknut ili povećan zahtjev za plaćanje procesne kamate.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 190/86 od 9.9.1986. godine)

55.

Član 279. stav 2, 336. i 337. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

Kada u toku glavne rasprave tuženi zahtijeva prijebroj svoje tražbine sa tražbinom tužioca, a obje se sastoje od obračunatih zatezних kamata dospjelih prije podnošenja tužbe, tužilac nema pravo na procesne kamate od dana tužbe do isticanja prigovora prijebroja.

Ovo stoga što su obje tražbine dospjele prije podnošenja tužbe i prije tog momenta se prijebrojom ugasile, a nije odlučno kada je sudskom odlukom konstatovano da je došlo do prijebroja.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 237/86 od 27.11.1986. godine)

MJENIČNO PRAVO

56.

Član 16. Zakona o mjenici**Članovi 21. i 55. Zakona o izvršnom postupku**

Kada je tužilac nakon prigovora dužnika protiv rješenja o izvršenju zasnovanog na mjenici kao vjerodostojnoj ispravi, promijenio činjenični i pravni osnov tužbe, zahtijevajući ispunjenje obaveze iz ugovora o kreditu, tuženi ne može uspješno isticati prigovor da je bjanko mjenica ispunjena protivno sporazumu (tužba je izgubila mjenični karakter).

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 279/86 od 6.11.1986. godine)

STAMBENO PRAVO

57.

Član 235., 243., i 244. Zakona o udruženom radu

Član 5. stav 2. Zakona o stambenim odnosima

Društveno pravno lice, davalac stana na korištenje, ne može na drugo društveno – pravno lice trajno prenijeti pravo davanja stana na korištenje, već samo jednokratno.

Iz obrazloženja:

Prema članu 243. Zakona o udruženom radu, društvena prava lica imaju pravo da u pravnom prometu društvenim sredstvima zaključuju samoupravne sporazume i ugovore i vrše druge pravne poslove i radnje u okviru svoje pravne sposobnosti (u daljem tekstu: pravo raspolaganja). U ostvarivanju prava raspolaganja, društvena pravna lica prenose društvena sredstva na druga društvena pravna lica, pribavljaju sredstva u društvenu svojinu od nosilaca prava svojine, otuđuju društvena sredstva iz društvene svojine, daju društvena sredstva na privremeno korištenje, zamjenjuju društvena sredstva i po drugim osnovama raspolažu društvenim sredstvima.

Iz odredbe člana 244. ZUR-a proizlazi da je pravo raspolaganja društvenim sredstvima vezano za prvo upravljanje tim sredstvima, pa tako “osnovna organizacija ima pravo raspolaganja društvenim sredstvima kojima u ostvarivanju prava rada društvenim sredstvima, upravljaju radnici u toj osnovnoj organizaciji”.

Pravo raspolaganja kako je propisano u članu 243. ZUR-a, sadrži u sebi i pravo davanja na korištenje stana koje predstavlja samo jedno od ovlaštenja prava raspolaganja. Samostalno trajno prenošenje tog ovlaštenja, značilo bi da tužena zadržava samo golo pravo raspolaganja i obaveze, npr. plaćanje amortizacije, a odriče se mogućnosti korištenja stana kao sredstvo zajedničke potrošnje, saglasno njegovoj namjeni. Postojanje obaveze bez efektivnog prava, onemogućuje neotuđivo pravo radnika da upravlja društvenim sredstvima, u ovom slučaju sredstvima zajedničke potrošnje, na način propisan u čl. 235. ZUR-a. Zato, prema nalaženju ovog suda, korisnik društvenih sredstava ne bi ni mogao trajno prenijeti pravo davanja na korištenje stana, bez prenošenja samog prava raspolaganja, jer je to pravo izraz i pojavni oblik, prava raspolaganja (čl. 243. ZUR-a) iz kojeg ono proizilazi i bez kojeg ne bi moglo samostalno ni egzistirati. U ovom smislu treba shvatiti i tumačiti i domašaj i sadržaj odredbe člana 5. stav 2. prečišćenog teksta Zakona o stambenim odnosima (“Službeni list SRBiH”, broj 14/84), koja je na snazi od 27.12.1983. godine.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 220/86 od 9.9.1986. godine)

58.

Član 11. stav 2. i 27. Zakona o stambenim odnosima

Član 103. stav 1. u vezi sa članom 24. Zakona o obligacionim odnosima

Ništav je ugovor o korištenju stana zaključen na neodređeno vrijeme, koji se zasniva na aktu davanja stana na korištenje o dodjeli stana na određeno vrijeme.

Ovakav ugovor se ne može smatrati ni ugovorom o korištenju stana na određeno vrijeme, ako nisu ispunjeni zakonom propisani uslovi za dodjelu stana na određeno vrijeme.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 364/85 od 9.9.1986. godine)

59.

Član 20. Zakona o stambenim odnosima

Kada je povodom razvoda braka utvrđen jedan nosilac stanarskog prava, drugi bračni drug koji je ostao u stanu do obezbjeđenja nužnog smještaja izgubio je status člana porodičnog domaćinstva

pa nije ovlašten da pobija odluku o dodjeli stana kćerki preminulog nosioc stanarskog prava.
(*Vrhovni sud BiH, broj rev. 158/86 od 18.6.1986. godine*)

60.

Član 30. i 87. Zakona o stambenim odnosima

Tužba za iseljenje bespravno useljenog lica, koja je podnijeta nakon 1.11.1984. godine odbacuje se zbog proteka prekluzivnog roka, pa i kada je rok proteka prije donošenja zakona o izmjenama i dopunama zakona o stambenim odnosima.

IZ obrazloženja;

Predmetni stan je dodijeljen na korištenje D.J. koja je odselila u Kanadu još u aprilu 1972. godine, od kada se u tome stanu nalaze tužene. Tužene nisu zaključile ugovor o korištenju stana, niti posjeduju bilo koji drugi akt na osnovu koga su se mogli useliti u stan, pa su nižestepeni sudovi zaključili da posjeduju stan bez ikakvog pravnog osnova. Međutim, odredbom člana 30. stav 1. prečišćenog teksta Zakona o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH", broj 14/84)-propisano je da ako se neko lice nezakonito useli u stan u društvenom vlasništvu ili se useli u zajedničke prostorije u zgradi svako može dati inicijativu, a zainteresovano lice zahtjev, stambenom organu za pokretanje postupka za njegovo iseljenje, dok je u stavu drugom iste zakonske odredbe propisano da će na osnovu zahtjeva ili po službenoj dužnosti stambeni organ donijeti rješenje o ispražnjenju stana odnosno prostorije, ako od dana nezakonitog useljenja do pokretanja postupka nije proteklo više od tri godine. U stavu 7. citirane zakonske odredbe propisano je da se protekom roka od tri godine ne isključuje pravo davaoca stana na korištenje da zahtjeva ispražnjenje stana odnosno zajedničkih prostorija kod nadležnog suda u roku daljnjih pet godina, pa kako su se tužene, prema navodima tužbe, u predmetni stan uselile još 1972. godine, a tužilac od tada pa do podnošenja tužbe u ovoj parnici koje je uslijedilo 2.7.1985. godine, nije ništa preduzimao za njihovo iseljenje i s obzirom na odredbu člana 87. citiranog zakona, kojom je predviđeno da će se odredba člana 30. stav 7. istog zakona, primjenjivati od 1.11.1984. godine, drugostepeni sud je i po nalaženju ovoga suda prvilno primijenio citirane odredbe Zakona o stambenim odnosima, kada je uvažanjem žalbe tuženih prvostepenu presudu preinačio tako što je tužbeni zahtjev odbio.

(*Vrhovni sud BiH, broj Rev. 197/86 od 24.7.1986. godine*)

61.

Član 53. Zakona o stambenim odnosima

Član 72. stav 4. u vezi sa članom 24. Zakona o obligacionim odnosima

Zaključen je punovažan sporazum o raskidu ugovora o korištenju stana kada je radnik davaoca stana na korištenje, nakon raskida radnog odnosa, pismenim podneskom zamolio da koristi stan do određenog datuma, a ovaj zahtjev usvojio zbor radnika, što je konstatovano u zapisniku, i potom nosioca stanarskog prava obavijestio ovlašteni organ – direktor davaoca stana na korištenje, da je molba usvojena.

(*Vrhovni sud BiH, broj Rev. 72/86 od 10.10.1986. godine*)

NASLJEDNO PRAVO

62.

Član 35. stav 1. Zakona o nasljeđivanju

Potomak koji je učestvovao u ostavinskom postupku može istaknuti zahtjev za izdvajanje dijela iz zaostavštine koji odgovara njegovom doprinosu u povećanju vrijednosti ostaviočeve imovine i u posebnoj parnici nakon pravomoćnog okončanja ostavinskog postupka.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 290/86 od 12.12.1986. godine)

63.

Član 35. Zakona o nasljeđivanju

Prilikom odlučivanja o zahtjevu potomka ostavioca za izdvajanje dijela zaostavštine po osnovu iz člana 35. Zakona o nasljeđivanju SRBiH, sud je dužan da utvrdi šta je od stvari zaostavštine stečeno tokom zajedničkog privređivanja a šta poboljšano i koliki je to dio u odnosu na cjelokupnu vrijednost zaostavštine.

Tako utvrđeni dio izdvaja iz cjelokupne zaostavštine, a ne samo u stvarima u čijem je sticanju ili poboljšanju potomak ostavioca neposredno učestvovao.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 236/85 od 20.10.1986. godine)

64.

Član 88. stav 1. i 2. Zakona o nasljeđivanju

Polazeći od pravila da se u slučaju sumnje odredbe testamenta imaju tumačiti tako da se primijeni ono što je povoljnije za zakonskog nasljednika, izjavu ostavioca u sudskom testamentu da ostavlja supruzi “svu svoju pokretnu imovinu i nepokretnu imovinu, a naime, novu kuću sagrađenu na kč. “treba shvatiti tako da supruzi sotavlja samo novu kuću, a ne i ostalu nepokretnu imovinu.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 275/86 od 30. jula 1986. godine)

PORODIČNO PRAVO

65.

Član 119. stav 1. i 212. stav 1. Porodičnog zakona

Lice koje je u momentu davanja izjave o priznanju vanbračnog očinstva znalo da u vrijeme začeca djeteta nije polno opštilo sa njegovom majkom, ne može priznato očinstvo osporavati tužbom, ističući da je kasnije saznalo za lice koje je pravi otac djeteta.

U parnici za osporavanje očinstva dijete može zastupati u svojstvu staraoca za poseban slučaj i radnik centra za socijalni rad pred kojim je tužilac dao izjavu o priznanju očinstva.

(Vrhovni sud BiH, broj Gž. 27/86 od 20.10.1986. godine)

66.

Član 243. Porodičnog zakona

Ne smatra se da je bračni drug, kroz duži period odvojenog života, potpuno samostalno obezbjeđivao sredstva za vlastito izdržavanje, ako je za izdržavanje trošio u cjelini prihode od

zajedničke nepokretne imovine (svu zakupninu od zajedničke kuće).

(Vrhovni sud BiH, broj rev. 355/86 od 21.11.1986. godine)

67.

Član 264. stav 2. i 267. stav 2. Porodičnog zakona

Zgoditak stečen igrom na sreću ulazi u zajedničku imovinu ako se ne obori logička pretpostavka da postoji zajednički ulog plaćen iz zajedničke imovine bračnih drugova.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 586/85 od 27.2.1986. godine)

NADLEŽNOST

68.

Član 50. Zakona o sudovima udruženog rada

Član 111-115. Zakona o radnim odnosima

Ugostiteljski radnik (interni kontrolor) time što se obavezao da će svojim automobilom dovoziti robu za potrebe “ugostiteljskog objekta” svoje organizacije udruženog rada nije zasnovao građansko pravni odnos, pa zato o pravima koja nastaju iz tog odnosa odlučuje sud udruženog rada.

Iz obrazloženja:

Predlagatelj je kao prednik učesnika u postupku RO “Busija” iz G. na radnom mjestu internog kontrolora ugostiteljskog objekta, prema usmenom sporazumu sa tadašnjim vršiocem dužnosti idrektora, u ljetnim mjesecima 1980. godine vršio prevoz robe svojim putničkim automobilom do tih ugostiteljskih objekata za potrebe učesnika u postupku, uz dogovor da će mu se naknada za taj rad obračunati prema odredbama tadašnjeg Pravilnika RO “Busija” o raspoređivanju čistog dohotka i raspodjeli sredstava za lične dohotke, zajedničku potrošnju i druga lična primanja koja se odnose na naknadu za upotrebu vlastitog automobila u službene svrhe, a po kojima je tužilac i obračunavao svoje potraživanje iz ovog spora, pa se prema tome ne radi o građansko – pravnom odnosu, nego o sporu iz odnosa u udruženom radu za koje je propisana stvarna nadležnost sudova udruženog rada (član 50. Zakona o sudovima udruženog rada – “Službeni list SRBiH”, broj 14/80).

Istina, obje stranke su u toku postupka saglasno izjavile da je među njima tek naknadno po obavljenom poslu i isplati akontacije za taj posao bio zaključen pismeni ugovor o djelu.

Međutim, kako stranke prema odredbama člana 111. do 115. Zakona o radnim odnosima (“Službeni list SRBiH”, broj 4/84 – prečišćeni tekst ne bi mogle zaključiti pravno valjan ugovor o djelu obzirom na status predlagatelja, za čim stranke, prema činjeničnom supstratu tužbe, nisu ni išle, toje očigledno da se radi o sporu čiji je predmet odlučivanja o samoupravnom pravu prdlagatelja koje on zasniva na već navedenom samoupravnom opštem aktu učesnika u postupku, dakle, o sporu koji ima u vidu odredba iz člana 50. Zakona o sudovima udruženog rada, kojom je propisana stvarna nadležnost tih sudova.

(Vrhovni sud BiH, broj R. 171/86 od 26.9.1986. godine)

69.

Član 16. Zakona o parničnom postupku.

Član 4. i 6. Zakona o postupku ukidanja zajedničkog prava vlasništva na bivšem kmetskom selištu

Zahtjev za utvrđenje suvlasničkih dijelova na bivšem kmetskom selištu, u skladu sa sporazumom ovlaštenih lica, može se isticati samo u postupku za ukidanje zajedničkog prava vlasništva i utvrđenja prava vlasništva na bivšem kmetskom selištu, a ne u parnici koja je pokrenuta nakon pravomoćnog okončanja upravnog postupka.

IZ obrazloženja:

Nekretnine iz tužbenog i protivtužbenog zahtjeva su dio bivšeg kmetskog selišta porodice kojoj pripadaju obje parnične stranke. Ovo kmetsko selište rasporavljeno je pravosnažnim rješenjem Opštinskog sekretarijata za poslove opštinske uprave Skupštine opštine od 15.12.1981. godine, na osnovu koga je brisana uknjižba dotadašnje oznake kmetskog selišta, "Vranješ", te naložen zemljišnoknjižni upis prava suvlasništva na dijelovima koji su tužiteljici i tuženom priznati tim rješenjem na ovim nekretninama.

Navedeno rješenje nije samo deklaratornog značaja, nego je njime konstituisano pravo suvlasništva tužiteljice pod uslovima propisanim odredbama Zakona o postupku za ukidanje zajedničkog prava vlasništva na bivšim kmetskim selištima ("Službeni list SRBiH", broj 22/73), pa kako je donijeto od nadležnog organa i u zakonom propisanom postupku to rješenje veže i sud u ovoj parnici, kao što se pravilno zaključuje u razlozima pobijanih presuda.

I prema navodima koje tuženi ponavlja u reviziji, on svoje jače pravo na suvlasničkom dijelu koji je navedenim rješenjem priznat tužiteljici zasniva na tvrdnji da je među precima stranaka još 1938. godine bila izvršena fizička dioba nekretnina koje su do donošenja tog rješenja predstavljale dio kmetskog selišta "Vranješ" a to je uslov za sticanje prava suvlasništva propisan odredbom člana 4. Zakona o postupku za ukidanje zajedničkog prava vlasništva na bivšim kmetskim selištima na koji se tuženi, kao član bivše kmetske porodice, prema odredbi člana 6. istog Zakona, mogao pozivati u svrhu ostvarenja svojih prava samo u postupku kod nadležnog organa uprave skupštine opštine, a ne i u ovoj parnici, pa su stoga pravilno postupili nižestepeni sudovi kada su odbili da o tome ponovno odlučuju, te kada su prihvatili da je u pravu suvlasništva stranaka već odlučeno.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 175/86 od 24.7.1986. godine)

70.

Član 16. Zakona o parničnom postupku

Član 42. stav 4. Zakona o prekršajima

Redovni sud nije nadležan da u parničnom postupku odluči o zahtjevu za vraćanje predmeta oduzetih u postupku prekršaja kada je taj postupak obustavljen, jer sud za prekršaje u tom slučaju mora ocijeniti da li postoje zakonski razlozi za održavanje tih predmeta i o tome odlučuje posebnim rješenjem.

(Vrhovni sud BiH, broj rev. 194/86 od 16.7.1986. godine)

71.

Član 16. Zakona o parničnom postupku

Član 254. alineja 4. Zakona o prostornom uređenju

Nije nadležan sud već organ uprave da utvrdi da li građevinski objekat predstavlja opasnost za život i zdravlje ljudi, saobraćaj i okolne objekte.

(Vrhovni sud BiH, broj Gvl. 27/86 od 16.10.1986. godine)

72.

Član 1. i 187. Zakona o parničnom postupku

Član 36. stav 1. tačka 1-c. Zakona o redovnim sudovima

O tužbenom zahtjevu za utvrđenje da je stan koji koristi tuženi dodijeljen na korištenje trećem licu, a da je stan koji koristi to lice dodijeljen tužiocu, nadležan je da sudi redovni sud, a ne sud udruženog rada.

(Vrhovni sud BiH, broj R. 253/86 od 27.11.1986. godine)

73.

Član 16. Zakona o parničnom postupku

Član 4. stav 1., 8. stav 1., 16., 129. i 133. Zakona o putevima

Protupravnim pripajanjem zemljišne površine javnom putu ne prestaje pravo vlasništva na to zemljište, pa o zahtjevu za povraćaj zemljišta i naknadu štete prouzrokovanu sječom stabala odlučuje redovni sud, a ne organ uprave.

(Vrhovni sud BiH, Gvl. broj 26/86 od 24.10.1986. godine)

PARNIČNI POSTUPAK

74.

Član 52. stav 1. Zakona o parničnom postupku

Za suđenje o sporovima za naknadu štete, nezavisno od toga da li je prouzrokovana protupravnom radnjom ili povredom obaveze iz ugovora, nadležan je pored suda opšte mjesne nadležnosti i sud na čijem području je šteta učinjena.

Iz obrazloženja:

Iz odredbe člana 52. stav 1. Zakona o parničnom postupku ne proizilazi da se ovaj propis odnosi samo na sporove za naknadu vanugovorne štete (ex delicto). Izberiva mjesna nadležnost prema mjestu prouzrokovanja štete propisana je zbog toga to se u pravilu relevantni dokazi za odlučivanje o zahtjevu za naknadu štete nalaze na području suda gdje je šteta nastala, a ovaj razlog postoji ne samo kod prouzrokovanja štete deliktom radnjom, već i kršenjem ugovorne obaveze.

(Vrhovni sud BiH, broj R. 164/86 od 29.8.1986. godine)

75.

Član 70. stav 3. i 4. Zakona o parničnom postupku

Nejasna fotokopija zaključnice priložene uz tužbu koja sadrži sporazum stranaka o mjesnoj nadležnosti, ali na njoj nije otisnut potpis jedne od stranaka, ne može se smatrati urednom ispravom o sporazumu.

Sud neće uzeti u obzir original zaključnice iz koga je vidljivo da je potpisana od strane ovlaštenih organa obje strane dostavljen tek iza donošenja rješenja suda o oglašavanju mjesno nadležnim.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 195/86 od 25.9.1986. godine)

76.

Član 70. stav 4. zakona o parničnom postupku

Ne može se mjesna nadležnost suda odrediti po sporazumu stranaka ako isprava o sporazumi nije priložena uz tužbu pa i kada je do tog propusta došlo usljed greške otpremne službe tužioca.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 261/86 i Pž. 262/86 od 13.10.1986. godine)

77.

Član 96. i 456. stav 2. Zakona o parničnom postupku

Punomoćnik . radnik organizacije udruženog rada ne može bez posebnog izričitog ovlaštenja zastupnika organizacije odustati od prigovora na platni nalog.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 306/86 od 27.11.1986. godine)

78.

Član 112. stav 4. Zakona o parničnom postupku

Kada posljedni dan roka za izjavu žalbe pada u subotu, rok ističe u naredni ponedjeljak, nezavisno od toga da li sud radi te subote (kao jedine radne subote u mjesecu).

(Vrhovni sud BiH, broj Uvl. 28/86 od 10.10.1986. godine)

79.

Član 154. stav 1. i 158. stav 1. Zakona o parničnom postupku

Tužilac je dužan da naknadi tuženom troškove podnošenja prigovora na platni nalog, ako je tražbina izmirena prije podnošenja tužbem, bez obzira što je dug za tuženog platilo drugo lice, ne navodeći namjenu plaćanja.

Ovo stoga što je tužilac mogao raspitivanjem kod uplatioca utvrditi koju i čiju tražbinu podmiruje izvršenom uplatom.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 202/86 od 25.9.1986. godine)

80.

Član 155. Zakona o parničnom postupku

Tužilac nema pravo da od tuženog zahtijeva naknadu troškova takse na presudu kada je sud, protivno procesnim pravilima, u predmetu odlučio presudom, umjesto deklarativnim rješenjem, na koje se ne plaća sudska taksa (donio presudu o održavanju takvog platnog naloga na snazi i u dijelu u kome je tuženi povukao prigovor na platni nalog).

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 174/86 od 7.8.1986. godine)

81.

Član 282. stav 1. Zakona o parničnom postupku

Članovi 61., 63. i 64. Zakona o lovstvu

U parnici za naknadu štete koju počini lovostajem zaštićena divljač, sud cijeni samo blagovremenost tužbe u smislu člana 64. zakona o lovstvu SRBiH.

Blagovremenost prijave štete u smislu člana 61. Zakona o lovstvu, cijeni nadležni organ uprave i ako je on propustio da prijavu odbaci, to ne može učiniti sud.

Ako je organ uprave povodom prijave štete, formirao komisiju koja je utvrdila uzrok i visinu štete, ali nakon primitka zapisnika nije postupao u smislu člana 63. stav 1. Zakona o lovstvu, tužba za naknadu štete ne može se smatrati neblagovremenom.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 209/86 od 17.10.1986. godine)

82.

Član 282. stav 1. Zakona o parničnom postupku**Član 240. stav 2. Porodičnog zakona**

Tužbu radi zakonskog izdržavanja koju podnese razvedeni bračni drug tri godine poslije razvoda braka obacuje predsjednik vijeća, po službenoj dužnosti, u stadiju prethodnog ispitivanja tužbe.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 279/86 od 16.10.1986. godine)

83.

Član 338. stav 3. Zakona o parničnom postupku

Izreka presude je dovoljno određena ako sadrži iznos glavnog duga, datum od kada teče zatezna kamata i propis o stopi zatezne kamate (odluka SIV-a o visini stope zatezne kamate), jer se na temelju tih elemenata može precizno utvrditi visina dospjelog potraživanja do isplate, odnosno u izvršnom postupku.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 349/86 od 27.11.1986. godine)

IZVRŠNI POSTUPAK

84.

Član 55. Zakona o izvršnom postupku

Kada dužnik prigovori rješenju o izvršenju donesenom na osnovu vjerodostojne isprave, sud je dužan ovo rješenje staviti van snage, a prijedlog za izvršenje smatrati redovnom tužbom, pa je pogriješio kada je nakon provedene glavne rasprave odlučio o djelimičnom održavanju na snazi rješenja o izvršenju.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 122/86 od 25.9.1986. godine)

85.

Član 150. stav 2. Zakona o izvršnom potupku

Postoji povreda postupka javne prodaje nepokretnosti (civilna dioba) ako se zaključak o prodaji objavi samo na sudskoj tabli, a na ročište, osim suvlasnika, pristupe samo još dva lica koja se odriču učešća u nadmetanju u korist suvlasnika.

Iz obrazloženja:

Prema izričitoj odredbi člana 240. Zakona o izvršnom postupku, prodaja nepokretnosti radi provođenja civilne diobe među suvlasnicima se vrši na način propisan odredbama člana 153. do 168. istog zakona, ako se stranke o tome nisu drugačije sorazumjele, pa kako stranke u ovoj pravnoj stvari nisu postigle takav sporazum, osnovan je prigovor istaknut u zahtjevu za zaštitu zakonitosti da je prvostepeni sud postupao nezakonito prije svega time što je, nakon pravosnažnosti već navedenog rješenja, kojim je ujedno bila utvrđena vrijdnost zajedničkih nekretnina stranaka u iznosu od 495.,043 dinara, svoj zaključak o načinu i uslovima prodaje (čl. 159 ZIP), te o određivanju mjesta i vremena prodaje na javnoj dražbi, objavio samo pobijanjem na oglasnu ploču suda, a ne na način kako je to propisano odredbom čl. 156. st. 2. zakona o izvršnom postupku, Višstrukim načinom objavljivanja i na oglasnoj ploči suda i na drugi način koji je uobičajen u mjestu gdje leži nepokretnost, ostvaruje se cilj prodaje, a toje u slučaju diobe i zaštita prava svih suvlasnika učesćem što šireg kruga učesnika u nadmetanju na javnoj dražbi i postizanjem najpovoljnije cijene nekretnina koje su predmet prodaje.

Polazeći već od toga da je ovakvo nepropisno oglašavanje javne dražbe i uslova prodaje imalo za neminovnu posljedicu, kako to proizilazi i iz sadržine pobijanih rješenja, da su se zakazanom javnom nadmetanju dana 9.4.1985. godine odazvali samo protivinica predlagatelja i njena dva brata, koji su odustali od nadmetanja u korist protivnice, osnovan je i prigovor istaknut u zahtjevu za zaštitu zakonitosti da je prvostepeni sud postupao suprotno odredbi čl. 161. st. 2. Zakona o izvršnom postupku, koju treba shvatiti tako da će sud odložiti ročište za prodaju nepokretnosti kome je prisutan samo jedan ponudilac ako je očigledno, kaou ovom slučaju(na što upućuje i već i nepropisno oglašavanje), da bi se odlaganjem ročišta mogla postići povoljnija cijena prodaje, kada je kod takvog stanja stvari na tom ročištu utvrdio konačnu cijenu nadmetanjem i izvršio prodaju pod uslovima navedenim u pobijanom prvostepenom rješenju kojima su svakako oštećena prava predlagatelja kao suvlasnika, a neopravdana favorizovana protivinica.

(Vrhovni sud BiH, broj Gvl. 32/86 od 16.10.1986. godine)

86.

Član 162. Zakona o izvršnom postupku

Odredba ZIP-a koja u javnom nadmetanju isključuje dužnika kao kupca vlastite stvari ne proteže se na suvlasnika u postupku civilne diobe nepokretnosti.

IZ obrazloženja:

Pogrešno je pravno shvatanje izraženo u zahtjevu za zaštitu zakonitosti da su pogriješili nižestepeni sudovi kada su zaključili da je protivinica predlagatelja mogla biti kupac suvlasničkih dijelova nekretnina koji pripadaju predlagateljima, odnosno da joj pripada pravo da učestvuje u postupku javnog nadmetanja radi prodaje tih nekretnina, jer drugačije ne proizlazi ni iz odredbe člana 162. Zakona o izvršnom postupku.

Naime, prema principima izraženim u odredbama čl. 238. do 242. Zakona o izvršnom postupku, stranke u postupku diobe suvlasničke zajednice imaju ravnopravan položaj učesnika u postupku koji istovremeno odgovara i položaju povjerioca i dužnika, što se odnosi kako na suvlasnike koji su istupali kao predlagatelji za razvrnuće suvlasničke zajednice, tako i na suvlasnike koji su u tom prijedlogu označeni kao protivnici predlagatelja, pa kako odredba iz člana 162. Zakona o izvršnom postupku ne sprečava povjerioca da kao kupac učestvuje u postupku javnog nadmetanja, to je protivnici predlagatelja pripadalo takvo pravo. Osim toga dužnik u izvršnom postupku treba da plati dug, a ne može otkupiti založenu stvar na koju ima pravo vlasništva, dok suvlasnik otkupljuje tuđi suvlasnički dio.

(Vrhovni sud BiH broj Gvl. 32/86 od 16.10.1986. godine)

UPRAVNI SPOR

87.

Član 8. i 143. Zakona o opštem upravnom postupku**Član 23. Pravilnika o radu ljekarskih komisija u postupku za ostvarivanje prava po Zakonu o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca**

Iako stranci nisu dostavljeni nalazi i mišljenja nadležnih ljekarskih komisija pribavljenih u postupku utvrđivanja procenta vojnog invaliditeta (sporan je samo taj procenat), niti je tokom tog postupka salsušana, time nije počinjena bitna povreda pravila upravnog postupka sadržanih u članu 8. i 143. Zakona o opštem upravnom postupku kada je stranka tokom postupka pravovremeno upoznata sa sadržajem tih nalaza i mišljenja kroz obrazloženja odluka koje su poništavane i kada je aktivno učestvovala u postupku (podnosila medecinsku dokumentaciju ljekarskim komisijama).

(Presuda Vrhovnog sud BiH, broj UŽ. 48/86 od 24.10.1986. godine)

88.

Član 251. Zakona o opštem upravnom postupku**Član 52. i 56. Zakona o upravnim sporovima**

Stranka ne može tražiti ponavljanje postupka u upravnom sporu, po osnovu postojanja novih činjenica i novih dokaza u smislu člana 52. stav 1. tačka 1. Zakona o upravnim sporovima, kada je sud svoju odluku zasnovao na činjeničnom stanju utvrđenom u upravnom postupku. Takvu tužbu za ponavljanje postupka sud će odbaciti primjenom člana 56. stav 2. Zakona o upravnim sporovima.

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, broj Uvl. 33/86 od 26.9.1986. godine)

89.

Član 257. Zakona o opštem upravnom postupku

Kada je po službenoj dužnosti dozvoljena obnova samo postupka u kome je po zahtjevu stranke povećan procenat njenog vojnog invaliditeta zbog pogoršanja stanja oštećenja organizma, ne može se u tome postupku smanjiti procenat invaliditeta ispod onog koji je priznat stranci u postupku koji prethodi postupku koji se obnavlja.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj UŽ. 67/86 od 24.10.1986. godine)

90.

Članovi 6, 13, 15. i 16. zakona o zaštiti članova porodice lica na obaveznoj vojnoj službi

Protekom vremena iz člana 6. , 13., 15. i 16. Zakona o zaštiti članova porodice lica na obaveznoj vojnoj službi ("Službeni list SFRJ", broj 18/76) tokom koga članovi porodice jedinog hranioca, pod određenim uslovima, imaju pravo na materijano obazbjeđenje prestaje i to pravo, pa se podnošenjem zahtjeva nakon toga, to pravo ne može ostvariti.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj Uvl. 1/86 od 29.5.1986. godine)

91.

Član 104. stav 3. Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca

Pri ponovnom vršenju revizije ne mogu se proširiti razlozi ispitivanja u pogledu činjeničnog stanja izvan onog okvira određenog ranijim revizionim rješenjem, pa ni onda kada je nadležni revizioni organ, prilikom vršenja ranije revizije, samo djelimično ispitivao činjenično stanje i u skladu sa tim uputio prvostepeni organ koje činjenice u ponovnom postupku treba da utvrdi.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj UŽ. 113/86 od 27.11.1986. godine)

92.

Član 13. Zakona o stambenim odnosima

Nosiocu stanarskog prava, koji je istovremeno i suvlasnik drugog stana, može prestati stanarsko pravo ako se radi o takvom suvlasničkom dijelu na osnovu koga on može obezbijediti trajno korišćenje stana kao da je isključivi vlasnik, i ako su ispunjeni i drugi uslovi iz člana 13. Zakona o stambenim odnosima.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, broj uvl. 22/85 od 29.5.1986. godine)

NAČELNI STAVOVI

**NA XXX ZAJEDNIČKOJ SJEDNICI SAVEZNOG SUDA,
REPUBLICĀKIH I POKRAJINSKIH SUDOVA I VRHOVNOG
VOJNOG SUDA ODRŽANOJ 25. I 26. NOVEMBRA 1986. GODINE
U BEOGRADU, USVOJENI SU:**

NAČELNI STAV

Zastarjelost zahtjeva za naknadu štete cijeni se prema propisu iz člana 376. i 377. Zakona o obligacionim odnosima bez obzira da li se naknada zahtijeva za već nastalu šetu ili za štetu koju je po redovnom toku stvarni izvjesno da će sukcesivno nastajati u budućnosti, kao i bez obzira da li se naknada buduće štete zahtijeva u obliku novčane rente ili u jednokratnom iznosu.

Naknadu štete koja će sukcesivno nastajati u budućnosti (izgubljeno izdržavanje, izgubljena zarada, naknada za tuđu pomoć i njegu i u drugim slučajevima kada se po zakonu može tražiti naknada buduće materijalne štete) oštećeni može ostvrivati i sukcesivnim utuživanjem naknade za protekli period a ne samou vidu rente.

U tom slučaju rokovi zastarjelosti za prvotuzeno potraživanje računaju se po odredbama člana 376. odnosno 377. Zakona o obligacionim odnosima, a za svako sljedeće utuženo potraživanje (utuženje) teče novi rok zastarjelosti od dana kad je prethodni spor okončan (član 392. st. 3. ZOO).

NAČELNI STAV

Pod ugovorom u privredi u smislu člana 25. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima podrazumijeva se i ugovor zaključen sa subjektom koji po zakonu obavlja vanprivrednu djelatnost, ako je propisano da može obavljati i privrednu djelatnost, a ugovor je zaključen u obavljanju dozvoljene privredne djelatnosti ili u vezi sa tom djelatnošću.

(Izvod iz zapisnika)

REGISTAR PROPISA ZA GRAĐANSKO I PRIVREDNO PRAVO

Zakon o udruženom rdu (“Službeni list SFRJ”, broj 53/76 i 57/83)

Zakon o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima (“Službeni list SFRJ”, broj 6/80)

Zakon o obligacionim odnosima (“Službeni list SFRJ”, broj 29/78 i 39/85)

Zakon o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava (“Službeni list SFRJ”, broj 60/75 do 34/86)

Zakon o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju (“Službeni list SFRJ”, broj 2/74)

Carinski zakon (“Službeni list SFRJ”, broj 10/76 do 38/86)

Zakon o mjenici (“Službeni list FNRJ”, broj 104/46 i “Službeni list SFRJ”, broj 16/65 i 54/70)

Zakon o parničnom postupku (“Službeni list SFRJ”, broj 4/77, 36/80, 69/82 i 58/84)

Zakon o izvršnom postupku (“Službeni list SFRJ”, broj 20/78 i 6/82)

Zakon o upravnim psorovima (“Službeni list SFRJ”, broj 4/77)

Zakon o opštem upravnom postupku (“Službeni list SFRJ”, broj 47/86)

Zakon o krivičnom postupku (“Službeni list SFRJ”, broj 26/86)

Zakon o zaštiti članova porodice lica na obaveznoj vojnoj službi (“Službeni list SFRJ”, broj 18/76)

Zakon o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca (“Službeni list SFRJ”, broj 68/81 i 41/85- prečišćeni tekst (“Službeni list SFRJ”, broj 31/86)

Pravilnik o radu ljekarskih komisija u postupku za ostvarivanje prava po Zakonu o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca (“Službeni list SFRJ”, broj 7/82)

Opšte uzanse za promet robom (“Službeni list FNRJ”, broj 15/54)

Zakona o prostornom uređenju (“Službeni list SriH, broj 13/74, 21/81 i 34/86)

Zakon o građevinskom zemljištu u društvenoj svojini (“Službeni list SriH, broj 13/74)

Zakon o prometu nepokrtnosti (“Službeni list SriH, broj 38/78)

Zakon o zakupu poslovnih zgrada i prostorija (“Službeni list SriH, broj 33/77)

Zakon o svojini na dijelovima zgrada (“Službeni list SriH, broj 35/77)

Zakon o stambenim odnosima (“Službeni list SriH, broj 14/84)

Zakon o putevima (“Službeni list SriH, broj 6/78, 21/83)

Zakon o vodama (“Službeni list SriH, broj 36/75)

Zako o lovstvu (“Službeni list SriH, broj 7/77)

Zakon o arondaciji (“Službeni list SriH, broj 6/78)

Zakon o postupku ukidanja zajedničkog prava vlasništva na bivšem kmetskom selištu (“Službeni list SriH, broj 22/73)

Zakon o nasljeđivanju (“Službeni list SriH, broj 7/80)

Porodični zakon (“Službeni list SriH, broj 21/79)

Zakon o radnim odnosima (“Službeni list SRiH, broj /84 i 40/84)

Zakon o redovnim sudovima – raniji (“Službeni list SriH, broj 14/80 i 10/83)

Zakon o sudovima udruženog rada (“Službeni list SriH, broj 14/80) i

Zakon o prekršajima (“Službeni list SRiH, broj 29/77 i 28/81)

PROPISI KOJE NAJČEŠĆE PRIMJENJUJU U UPRAVNOM SPORU VIŠI SUDOVI U BOSNI I HERCEGOVINI

I – PROCESNI I ORGANIZACIONI PROPISI

Zakon o upravnim sporovima (“Službeni list SFRJ”, broj 4/77 i 36/77).

Zakon o opštem upravnom postupku (“Službeni list SFRJ”, broj 47/86- prečišćeni tekst).

Zakon o ostvarivanju prava i izvršavanju obaveza radnih ljudi i građana, organizacija udruženog rada i drugih samoupravnih organizacija i zajednica u upravnom postupku (“Službeni list SRBiH”, broj 20/79 i 30/85).

Zakon o parničnom postupku (“Službeni list SFRJ”, broj 4/77, 36/80, 69/82 i 58/84).

Zakon o redovnim sudovima (“Službeni list SRBiH”, broj 19/86).

II- MATERIJALNO – PRAVNI I PROVEDBENI PROPISI

1. Penzijsko i invalidsko osiguranje

Zakon o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja (“Službeni list SFRJ”, broj 23/82 i 77/82).

Osnovni zakon o penzijskom osiguranju (“Službeni list SFRJ”, broj 51/64, 56/65, 14/66, 1/67, 18/67, 31/67, 54/67, 17/68, 32/68, 55/68, 11/69, 56/69, 47/70, 60/70, 15/71, 60/71). Zakon je važio do 31. decembra 1972. godine, a pojedine njegove odredbe (o računavanju penzijskog staža navršenog do 31.XII 1972. godine) primjenjuju se i danas na osnovu člana 100. akona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

Zakon o osnovnim pravima nosilaca “Partizanske spomenice 1941”. (“Službeni list SFRJ”, broj 53/82 i 25/85).

Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju (“Službeni list SRBiH”, broj 21/83, ispr. 30/83), 22/85, 12/86 i 36/86).

Zakon o matičnoj evidenciji i osiguranicima i uživaocima prva iz penzijskog i invalidskog osiguranja (“Službeni list SFRJ”, broj 34/79).

Statut Samoupravne interesne zajednice penzijskog i invalidskog osiguranja BiH (“Službeni list SRBiH”, broj 17/86 – prečišćeni tekst).

Pravilnik o postupku, sastavu i načinu rada stručnih organa za ocjenjivanje radne sposobnosti u penzijskom i invalidskom osiguranju (“Službeni list SRBiH”, broj 16/84 i 26/84).

Odluka o ostvarivanju prava na zaštitni dodatak (“Službeni list SRBiH”, broj 9/85)

Odluka o uslovima pod kojima se smatra da je osiguranik izdržavao članove porodice (“Službeni list SRBiH”, broj 23/84).

Uputstvo o postupku za utvrđivanje aktivnog učestvovanja u radu za narodnooslobodilački pokret u logorima ratnih zarobljenika (“Službeni list SFRJ”, broj 13/80).

Uputstvo o kriterijima za bliže određivanje vremena koje se po članu 29. do 32. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju uračunava u penzijski staž (“Službeni list SFRJ”, broj 33/64)

Uputstvo o postupku za uračunavanje posebnog staža u smislu člana 75. stav 2. i 3. Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja (“Službeni list SFRJ”, broj 34/76)

2. Zdravstvena zaštita

Zakon o zdravstvenoj zaštiti (“Službeni list SRBiH”, broj 18/86)

Statut saveza samoupravnih interesnih zajednica zdravstvene zaštite Bosne i Hercegovine (“Službeni list SRBiH”, broj 31/82)

Statutarna odluka o izmjenama i dopunama Statuta saveza samoupravnih interesnih zajednica zdravstvene zaštite BiH (“Službeni list SRBiH”, broj 38/85)

3. Socijalna i dječija zaštita

Zakon o socijalnoj zaštiti (“Službeni list SRBiH”, broj 19/84)

Zakon o dječijoj zaštiti (“Službeni list SRBiH”, broj 39/84)

Statut Saveza samoupravnih interesnih zajednica socijalne i dječije zaštite Bosne i Hercegovine (“Službeni list SRBiH”, broj 25/85)

Odluka o imovinskim uslovima za sticanje prava na dodatak na djecu, visinu ukupnih prihoda domaćinstva od kojih zavisi ostvarivanje prava na dodatak na djecu, iznosima dodatka na djecu i uslovima i načinu ostvriavanja prava na jednokratnu pomoć za opremu novorođenog djeteta (“Službeni list SRBiH”, broj 1/86)

4. Zapošljavanje

Zakon o zapošljavanju (“Službeni list SRBiH”, broj 30/85)

Statut samoupravne interesne zajednice za zapošljavanje BiH (“Službeni list SRBiH”, broj 39/85)

Pravilnik o materijalnom obezbjeđenju za vrijeme privremene nezaposlenosti (“Službeni list SRBiH”, broj 4/86)

5. Građevinsko zemljište

Zakon o građevinskom zemljištu (“Službeni list SRBiH”, broj 34/86).